

מחזירים

פרשת ראה | גליה מ"ב | תשפ"א

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

תשובתו השנונה של הרבי ר' יונתן לכוזר...

בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגדדו (יד, א).

מסופר, כומר אחד שאל את הרבי ר' יונתן אייבשיץ זי"ע"א למה אצלנו בבית התפלה שקט, והכל מתנהל כסדר, איש על מחנהו בלי פוצה פה ומצפצף, ואצל היהודים בבית מדרשם רעש גדול, כולם מדברים וצועקים ומסתובבים היתכן, והשיב לו הרבי ר' יונתן זצ"ל, כי אתם בעבור שאתם נקראים עבדים למקום, וממילא מוכרחים אתם לעמוד כעבדא קמ' מרא, אבל אנן דנקראים בנים למקום, א"כ אין הקב"ה, מקפיד אם מדברים או לא מדברים, כמו שאב מתנהג עם בניו שאינו מקפד על כגון דא, עכ"ד אמנם כמובן שכל זה, ה' רק לדחות את טענת הכומר, כי ודאי הוא דאעפ"י דאנן נקראים בנים למקום, אין זה מכשיר עוד את השיחה בבית המדרש.

[על פי זה יש להוסיף ולפרש בדרך צחות הפסוק בפרשתנו "בנים אתם לה' אלקיכם" מכל מקום "אל תתגדדו" להתאסף (-לעשות קיפקעס) ולדבר באמצע התפילה].

מנחת ישראל - פר' בהר (הג"ר ישראל קיהן זצ"ל אב"ד קהל חסידים ת"א)

מדוע אין מברכים על הנאה במסחר

נתן תתן לו (טו, י).

מדוע 'שמה' הרה"ק מליסקא כששכח מקטרתו בבית?

והיה אם שכח תשכח את ה' אלקיך (ח),

(ט).

מסופר, על הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל, פעם יצא לדרך ושכח בבית את המקטרת שלו, והיה לו מזה שמחה גדולה. את שמחתו הסביר כך: "בעת שעלי להופיע בפני בית דין של מעלה, ישאלו ממני איך שכחת לקיים מצוה זו או מצוה זו מן התורה? עד עכשיו, לא היה לי שום מענה בפי הצטדק ולומר שהשכחה גוברת עלי. אבל עכשיו ששכחתי את המקטרת בבית, יהיה לי פתחון פה לעתיד לבוא.

סיים הרה"ק מליסקא: ובזה יש לפרש הפסוק "והיה אם שכח" - 'והיה' לשון שמחה, צריך שתהיה בשמחה אם אתה שוכח החפץ שלך, כי אז יש תירוץ בפיר, באם ח"ו "תשכח את ה' אלקיך".

עולמו של אבא (עמ' קמ)

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

עמ' כ"ג

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

חשובה 'סעודת רבים' מנתנת צדקה לעני

ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך בו (יד, כה).

מסופר, פעם פנה אחד אל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצ"ל: "מדוע עורכים החסידים סעודת ראש חודש בריבים? האם לא היה רצוי יותר לחלק את הכסף של הסעודה הזאת לעניים?"

השיב לו הרבי: "לפי מצוות התורה, יש להפריש 'מעשר שני' בשנה הראשונה והשניה לאחר שנת השמיטה. אותו דבר יש לעשות בשנה הרביעית והחמישית. לעומת זאת לא מפרשים 'מעשר עני' אלא בשנה השלישית והשישית. מה עושים במעשר שני? עולים עם המעשר או עם דמיו לירושלים ואוכלים ושותים שם בחברת יהודים אחרים. היות ומעשר עני אנו מפרשים שנתיים בלבד, ומעשר שני – ארבע שנים, מכאן ראייה מן התורה כי אכילה ושתייה של יהודים בצוותא חשובה לפני הקב"ה מאשר צדקה.

עולמו של אבא (עמ' רצד)

אלול, באשמורת הבוקר, נכנס לפני ולפנים אצל מרן השפת אמת זי"ע ושאלתו בפיו: איזה ספר מוסר יקח ללמוד בו בימים אלו שצריך לעורר הלב ליראה ולתשובה?

נענה הרבי והשיב, שמעני, בעריש'ל, כל ספר מספרי היראים הוא יקר וטוב, אבל מהתעמקות בסוגיא של "מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום" יכול אתה להגיע עד רום כל המעלות והמדריגות במוסר וביראה..."

ליקוטי אב (אלול עמ' 26)

מה המליץ הרה"ק השפת אמת מגור זי"ע איזה ספר מוסר ראוי ללמוד בו בימים אלו

הג"ר דב בעריש איינהורן הי"ד אב"ד אמסטוב, מגדולי גאוני פולין, היה בזיווג הראשון חתנו של ה"שפתי צדיק" מפילץ זי"ע, והתגורר לאחר נישואיו בעיירה "גור", בצילם של חמיו הצדיק ודודו הגדול מרן השפת אמת מגור זי"ע.

לימים סיפר, כי שנה אחת, בראש חודש

מחזירים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי
- סיפור יומי
- הלכה יומית
- אור החיים הקי
- יומי • פניני אביר
- יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי
- זיכרון לצדיק

אולם, לתדהמתו כי רבה היא, בעל האכסניא העמיד לו פנים כתמים, כשהוא מתכחש לו לכל ענין הפקדון... "על איזה צרור כסף אתה מדבר?" העמיד פניו, "איני יודע על מה אתה שח?, לא היו דברים מעולם", המשיך להכחיש כל דבר...

...

האורח עצמו כבר נפלה למבוכה, אחרי שבמשך השבת היה נראה בעה"ב כאיש הגון למאד, וכיבדו ביותרת הכבוד, ונהג עצמו כמנהג בעלי בתים חשובים, ולא פילל שיפול בפח אצל איש נכבד כזה, מאידך ברור לו כשמש בצהרים שהפקיד את כספו אצלו... לבו נפל בקרבו, והחל להתחנן אצלו בדמעות שיחזיר לו את צרור כספו שהכיל 5000 רובל, שהפקיד אצלו בטרם התקדש ליל השבת... שזהו כל הוננו ורכושו, ומבלעדיו לא ידים את ידיו ואת רגליו...

בעל האכסניא המשיך לשחק את המשחק, וכמאמר העולם "ער שפילט דאס גוט", ומשיב לו בפניו תם ובקור רוח: מה לי ולפקדונך, עליו אתה שח, כנראה השארת את הצרור באיזה מקום, ומרוב טלטולי הדרכים שכחת באיזה מקום השארת את זה, אבל איני זוכר שהשארת בידי סכום כסף...

אחרי דין ודברים זמן רב, ראה האורח שלא תצא לו שום הרווחה בענין הזה, אחרי שבעל האכסניא החליט עתה להפוך את עורו, או ליתר דיוק להראות עכשיו את עורו האמיתי... ולהתאכזר לו על כל דבר הפקדון, והחליט לצאת לרחוב לטכס עצה ולהתייעץ באנשי העיר כדת מה לעשות באיש הזה, וסיפר להם כיצד נפל כאן בפני שוקת שבורה...

כנראה שאנשי העיר, מחמת איזו סיבה שהיא, לא העמידו את פני בעל-הבית כשקרן וגולן, אם מחמת שקיבלו ממנו פעם איזו טובת הנאה, או שהיה מוסתר במעשיו גם מהם... בכל אופן, הם לא הציגוהו כאיש רע מעללים, אלא השתתפו בצערו וייעצוהו ללכת אל המרא דאתרא ה"ה הגאון הצדיק רבי שמעון דוב אנאליק זצ"ל, הידוע בגאונותו הגדולה וגם בחכמתו המופלגת, אולי יוכל לחלצו ממיצר, ולגלות את נסיון העושיק.

...

הגאון הצדיק רבי שמעון דוב אנאליק זצ"ל - הרב משענדליץ, מגדולי וחשובי רבני פולין וליטא, שעוד בטרם מלאו לו ל"ו שנה כבר הופיעו ספריו 'אורח משפט' על שו"ע חושן משפט, וכן חיבר עוד ספרים רבים, ביניהם ספרו 'אמרי רש"ד' על תנ"ך, ועוד כתבי ידות רבים, שחלקם הגדול נאבד בשנות הזעם בימי מלחמות העולם, וחבל על דאבדן.

כידוע גדל אצלו את ש"ב ה"ה הרה"צ רבי יוסף קדיש קרישבסקי זצ"ל, לימים אביהם של אלפי יקירי ירושלים, ראש בית אב למשפחת 'קרישבסקי' המפוארה בירושלים, שגידלו בנעוריו בליטא אחרי שנתייתם מאביו רבי שמה זצ"ל. ויהי לו לאב לרב ומחנך. בבחרותו שלחו ללמוד בראדין אצל מרן החפץ חיים זי"ע, רבי יוסף קדיש גם קרא לבנו 'שמעון דוב' על שמו ולזכרו של הרב משענדליץ, שהחשיב אותו כאב על שגדל אצלו כבנו, [ראה באריכות בספר הנפלא 'יוסף קדישא']. בצעדים זריזים פנה אל ביתו של הרב דמתא, וכשדמעות רותחות שוטפות את עיניו סיפר לו על העסק הביש בו נפל, כשהפקיד את מיטב כספו לשמירה בידי בעל

השבת עברה עליו בצל בעל האכסניא בהתרוממות רוח, בשמחה וגיל, בתפלות שבת בהתרוממות ובהתלהבות, וסעודות שבת כיד המלך בהיותו סמוך על שולחנו, שהגיש לו ממיטב המאכלים שנאפו ונתבשלו בביתו, גם הזמירות שבת ששרו בביתו השרו השראה של קורת רוח עבור האורח הנכבד, ויצא משם שמה וטוב לב.

במוצאי שבת קודש, אחרי שהבדיל על הכוס, הזדרז האורח ופנה לבעל הבית להחזיר לו את צרור כספו, כי ממהר הוא לדרכו, וירט הדרך לנגדו.

אולם, לתדהמתו כי רבה היא, בעל האכסניא העמיד לו פנים כתמים, כשהוא מתכחש לו לכל ענין הפקדון... "על איזה צרור כסף אתה מדבר?" העמיד פניו, "איני יודע על מה אתה שח?, לא היו דברים מעולם", המשיך להכחיש כל דבר...

אותו היום ערב שבת היה, ואחר חצות היה, והגיע אורח העירה 'שענדליץ' לשבות את שבתו. חיפש מקום לאכסניא לאכול וללון שם למשך יום השבת הקרובה. יהודים קדושים הם, ומחפשים כיצד להיטיב לאחרני, והפנו אותו לאיזה יהודי, שיוכל להכניס אותו לאש"ל מלא למשך יום השבת.

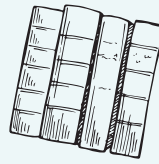
לאחר שנה מעמל הדרך, סידר את חפציו, ועשה את הכנותיו האחרונות לקראת שבת מלכתא המתקרב ובאה. ביקש מבעה"ב משחת נעלים לצחצח מנעליו לכבוד שבת, וסכין לגזוז צפרניו, ואף נשאר לו כחצי שעה לחטוף תנומה קלה לכבוד שבת קודש, וגם לעבור הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום.

ברגעים האחרונים בטרם כניסת השבת, אחרי שסידר לעצמו בגדי שבת קודש, קיים את אזהרת חז"ל חייב אדם למשמש בגדיו בערב שבת, וחשב כדת מה לעשות עם צרור הכסף אשר באמתחתו, שהכיל בקרבו שטרות המדינה ומטבעות רבות, וביחד הגיע לסכום עצום של חמשת אלפים רובל כסף, 5000 רובל, סכום עצום והוון רב מאד לכל הדיעות, סכום שהצטבר מעסקאות שונות שעמל עליהם האורח במשך חדשים רבים, לשמן נדד הרחק ממקומו ומולדתו ומבני משפחתו היקרים, כדי להרויח את פת לחמו לחם לאכול ובגד ללבוש, וכדי להשיא ילדיו.

לקח איפוא את צרור הכסף, וביקש מבעל-הבית לשמור עליו, להניחם למשמרת בארונות ביתו, במקום משומד, הרחק מעיני הגנבים, עד לצאת השבת. בעל-הבית לקח ממנו את הצרור והחביאו היטב במקום משומד.

השבת עברה עליו בצל בעל האכסניא בהתרוממות רוח, בשמחה וגיל, בתפלות שבת בהתרוממות ובהתלהבות, וסעודות שבת כיד המלך בהיותו סמוך על שולחנו, שהגיש לו ממיטב המאכלים שנאפו ונתבשלו בביתו, גם הזמירות שבת ששרו בביתו השרו השראה של קורת רוח עבור האורח הנכבד, ויצא משם שמה וטוב לב.

במוצאי שבת קודש, אחרי שהבדיל על הכוס, הזדרז האורח ופנה לבעל הבית להחזיר לו את צרור כספו, כי ממהר הוא לדרכו, וירט הדרך לנגדו.

במעשה כזה.
 "דהיינו", המשיך הרב לבעל האכסניא, "אתה תשמש לכמה רגעים במקומי, בתפקיד 'הרב', ואני אכנס ואלך במקומך לייצג את 'בעל האכסניא', כך אוכל להיחלץ ולראות את הסיפור מזווית אחרת, בלי חשבונות אחרים".

תוך כדי הדברים, כדי לשבר את האוזן ולהמחיש הדברים ביותר, ניגש אליו הרב, חלץ את כובע הרבני הנכבד אשר לראשו, הוריד את מגבעתו של בעל האכסניא, וישת לראשו עטרת פז, חבש בעה"ב כובע ישועה בראשו, וברגע אחד נתעטר לראשו ב'כתר' הרבנות...

והנה... שוד ושבר... שפיכות דמים... תוך כדי שהרים הרב את מגבעתו הרחבה של בעל האכסניא, מיד החלו ליפול עשרות שטרי כסף, שנתפזרו על פני החדר, וגם מטבעות שצלצלו בעצמה על פני החדר... פניו של בעל האכסניא האדימו מרוב בושה, אזיל סומקא ואתא חיוורא!!!!

שְׁמִישִׁי וגבאי בית הרב שנכחו בחדר, מיהרו לאסוף את הכספים הרבים שנתפזרו בחלל החדר, בדקו ומצאו שהם מגיעים פרוטה לפרוטה לסכום של "חמשת אלפים רובל כסף"! רובל אחד לא נעדר! הרב מיהר בחכמתו לסלק מיד הכספים לידי האורח, ולסגור בחשאי את הדין-תורה, סוף סוף בן ישראל הוא ואסור לביישו שלא לצורך (עי' רש"י עה"פ כי קללת אלקים תלוי בפרשת כי תצא). לשמחתו של האורח לא היתה קץ, כשהוחזר כספו שהושג בעמל רב.

...

חכמתו של הרב הזהדה בכל רחבי העיר שעדליץ הרבתי, ונוכחו לראות בחכמתו של הרב כי נורא הוא, והחלו ללחש ביניהם כי 'רוח הקודש' מרחפת בביתו של הרב, וכי מהיכן ידע שהכסף נמצא בכובעו של בעה"ב, אם לא ברוח הקודש, וזו היא שעמדה לו, לפעול בחכמה ולהגיע אל כובעו!

כשהגיע הדברים לאזניו של הרב, ביטל את הדברים מכל וכל, נענה ואמר: לא נביא אני ולא בן נביא, אין כאן לא רוח הקודש ולא נביאות, אלא

גמרא מפורשת יש לי, הגמרא אומרת בפרק אלו מציאות, "אמר רבי יצחק, אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה", האדם נזהר מאד בכספו, וממשמש בכל שעה בארנקו או בחבילת הכספים שבכיסו לבדוק אם הוא עדיין נמצא שם, ועל פי זה נהגתי, נכנסתי בכל רבע שעה בערמה של 'דין מסובך', כדי לבדוק במעשיהם של בעלי הדין, ושמתי לב לכך שבעל האכסניא ממשמש בכל העת בכובעו, ואמרת שבודאי מונח הכסף בכובעו, ועל כן השתמשתי בתחבולה להרים את כובעו, ומיד נתגלה הכל!!!!

מאותו מעשה והלאה נתרומם יותר כבודו של האב"ד דמתא בכל העיר שעדליץ, ובני העיר כיבדוהו ביותר, ונתקדש שם שמים על ידו.

(גליון קנין תורה מפי הג"ר יוסף קמינצקי שליט"א, ששמע מאביו הגאון רבי נתן זצ"ל, בן לאותו גאון וצדיק רבי יעקב קמינצקי זצ"ל)

האכסניא, וסמך על חזותו שהוא איש ישר ונאמן, ועתה אהה נפל בפח, כשהלה מכחיש את הדבר בכל מכל כל.

הרב השתתף בצרתו, וחזק אותו בדברי אמונה ובטחון, שהקב"ה בודאי ישלים חסרונו, ויחד עם זה החל לחשוב מחשבות כיצד לגלות מיהו הגנב ומיהו הנגב, כשהוא נושא תפלה חרישית להש"ת שיוכל לגלות את האמת שביניהם, אמנם המוציא מחבירו עליו הראיה, אבל לא היו שם עדים ולא שטר, הכל היה בחפזן בערב שבת, כפי שמטמינין את החמין, וסתם קדרות רותחות הן בבין השמשות. בעל האכסניא נקרא ללשכת הבית-דין.

...

בבית ההוראה, כבר יושב הגאב"ד לבדו, הדור בלבשו וכולו אומר אימה ויראת הכבוד. הרב ביקש לשמוע שוב את גירסתו של האורח, שחזר על דבריו הראשונים בלא שום שינוי כלל, ואחריו נתבקש בעל האכסניא להשיב על טענותיו, שהשיב ברוגזה קצת שאין הוא יודע מה רוצה ממנו אורח זה, שבמקום להודות לו על האש"ל המלא שקיבל למשך יום השבת, בלא תשלום כלל, אוכל ומשתה כיד המלך, ומטה מוצעת מעוטרת בנוי וביופי להניח את הגופו המיוגע מעמל הדרך, עוד בא עליו בעלילות שוא ובטענות משונות?!

שני בעלי הדין נתבקשו לשבת בחדר הסמוך, חדר ההמתנה, עד שיעיין הרב בדינם כדת מה לעשות בכהאי גוונא, האיך לצאת מהסבך אליהם נקלעו. בתוך כך, שלח הרב שליח, באופן חשאי, ללכת בבית האכסניא ולבדוק שם היטב בחורין ובסדקין אולי ימצא שם צרור הכסף. השליח עשה כפי שנצטווה, כנראה כבר הורגל במעשים כאלו, ויודע כיצד לבצע פעולות כאלו, בצנעא ובחשאי, כשנצרך לגלות מיהו הגנב האמיתי... אך חזר כלעומת שוא, שאינו מוצא כלום בחדרי האכסניא.

לאחר כרבע שעה, שישבו שני בעלי הדין, יצא הרב אליהם, כולו סוער ורוגש, ופנה אליהם באמרו שזה דין מסובך מאד, הוא אינו מוצא עדיין דרך כיצד לצאת מהסבך הזה, ישוה הם עוד מעט בחדר הזה ויחכו בסבלנות, ובינתיים יעיין הרב בספרים כדת מה לעשות להוציא פסק נכון לאורה של תורה, ולהגיע לחקר הענין על צד היותר טוב. וחזר לחדרו.

אחרי כרבע שעה שוב יצא הרב מחדרו, פניו להבים, ופנה להם שוב כבתחלה בהתנצלות שהדבר צריך עיון רב, וצריך ישוב הרבה, עוד מעט ישוב להם בפסק הדין.

אחרי כמה פעמים שנשנה כדבר הזה, יצא הרב מחדרו, ואמר להם:

"הנני רואה שענין זה קשה ומסובך עד למאד, כבר זמן רב שלא הגיע כזאת לידי, ואולי היה מוטב שאתייעץ בענין הזה עם חברי הדיינים, אבל עד שיגיעו, בואו ונראה יחד כיצד אוכל להיחלץ מהסבך הזה, בואו אתם לשתף פעולה עמי..."

בתוך כך שביקש מהם הרב לשתף פעולה, אמר: "בואו ונסה להחליף התפקידים, כך אוכל לראות כעומד מן הצד כיצד לדון

תוך כדי שהרים
 הרב את מגבעתו
 הרחבה של בעל
 האכסניא, מיד
 החלו ליפול
 עשרות שטרי
 כסף, שנתפזרו
 על פני החדר, וגם
 מטבעות שצלצלו
 בעצמה על פני
 החדר... פניו של
 בעל האכסניא
 האדימו מרוב
 בושה...

סיפורי צדיקים

מעשיות ולקחים מאלפים מצדיקי הדורות

ב"ה, היו נדיבים שנתנו סכומים בני ארבע ספרות, ובכל מקרה, הסכום הנמוך ביותר לא היה מתחת למאה דולר.

וכאן הביא לי הקב"ה את הלימוד הגדול ביותר בחיי. קרוב משפחה שלי סיפר, שאחד מהעשירים הכי גדולים במדינה שבה הוא מתגורר, קיבל עוד בהונגריה אכסניה אצל סבא שלי בבית. במשך תקופה הוא ישן אצלו מדי לילה, וגם למד בחברותא עם דוד שלי. הוא תמיד שואל עלי אצל קרוב משפחתי, ומתעניין על המשפחה שלי ועל מה שקורה אתנו. 'בוא נלך להתרים אותו', אמר לי קרוב משפחתי, 'הוא יהודי שתורם הרבה'. קבענו פגישה ונסענו אליו.

העשיר קיבל אותי בסבר פנים יפות. הוא חיבק אותי ברוב אהבה ואחוזה, ובמשך שעותיים תמימות שוחחנו על כל המשפחה. חשבתי שכאן, בטוח שאקבל הרבה כסף, ואני יכול לדבר לעשיר עצמו, כי בדרך הטבע הוא בוודאי יתרום בעין יפה. שכחתי בכלל מכל ההוראה של ר' דן.

אחרי שעותיים של דיבורים, סיפרתי לגביר למה הגעתי לכאן. אומר לי העשיר, 'בוודאי, זאת זכות בשבילי להשתתף במצווה גדולה כזאת'. והוא הוציא מכיסו שמונה עשר דולרים!!! אף אחד לפני לא נתן לי סכום כל כך נמוך.

תודה תודה, סליחה סליחה. כמה חבל שישבתי ודיברתי עם העשיר, במקום לדבר עם בעל הבית, עם הקב"ה. אשרי שא-ל יעקב בעזרו, שברו על ה' אלוקיו.

(גל' השגחה פרטית)

העשיר קיבל אותי בסבר פנים יפות. הוא חיבק אותי ברוב אהבה ואחוזה, ובמשך שעותיים תמימות שוחחנו על כל המשפחה. חשבתי שכאן, בטוח שאקבל הרבה כסף, ואני יכול לדבר לעשיר עצמו, כי בדרך הטבע הוא בוודאי יתרום בעין יפה. שכחתי בכלל מכל ההוראה של ר' דן.

אחרי שעותיים של דיבורים, סיפרתי לגביר למה הגעתי לכאן. אומר לי העשיר, 'בוודאי, זאת זכות בשבילי להשתתף במצווה גדולה כזאת'. והוא הוציא מכיסו שמונה עשר דולרים!!! אף אחד לפני לא נתן לי סכום כל כך נמוך.

הפעם הראשונה שבה נסעתי לחו"ל כדי להתרים נדיבי עם להחזקת התורה בישיבה, היתה לפני שלושים וחמש שנים. עליתי למטוס, והנה אני רואה שבמחלקה הראשונה יושב הגאון הצדיק ר' דן סגל שליט"א. אמרתי לעצמי, אם זכיתי לנסוע באותו מטוס עם צדיק כזה, אלך לבקש ממנו ברכה.

ניגשתי אליו וסיפרתי לו כי זו לי הפעם הראשונה שאני נוסע לחו"ל לטובת הישיבה, ואני מבקש ברכה להצלחה. אמר לי הרב שליט"א:

כאשר באה אסתר המלכה לפני אחשוורוש כדי לבקש על כלל ישראל, היא נכנסה לסיכון עצום, שכן הוא יכול להרוג אותה במקום. הם יושבים בסעודה שאסתר הזמינה, אחשוורוש והמן, ואחשוורוש שואל: "מי הוא זה ואי זה הוא, אשר מלאו לבו לעשות כן?"

והיא עונה: "איש צר ואויב המן הרע הזה". אמר רבי אלעזר (מגילה טז). שאסתר הצביעה לכיוון אחשוורוש, ובא מלאך וסטר ידה כלפי המן.

עולה כאן קושייה נוראה. איך אסתר חשבה לעשות דבר כזה? הרי בנקיפת אצבע כזאת היא מסכנת את עצמה ואת כל כלל ישראל! אומר הגר"א, שההסבר למעשה התמוה של אסתר הוא שכח הדמיון עושה רושם באדם. שלפעמים אדם רוצה לקרוא לשמעון, וקורא 'ראובן', משום שבמחשבתו היה ראובן.

כך הצדיקים, כשהיו מדברים לפני המלך, היו לבם ומחשבתם דבוקים בקב"ה. אף אסתר המלכה, אמנם יושבה מול אחשוורוש, אבל בלבה היא דיברה עם הקב"ה ולכן הייתה מחשבתה כלפי אחשוורוש, שהוא הרי גזר את הגזרה, ומחמת הדמיון הזה – טעתה והחווה כלפי אחשוורוש.

זאת אומרת שאסתר דיברה בכלל לקב"ה, ולא לאחשוורוש.

אמר לי ר' דן: "גם אתה, כשתיכנס לדבר על לב יהודי על כך שצריך כסף לישיבה, תכוון שאתה מדבר לקב"ה. 'אבא, צריך כסף לישיבה, צריך שתהיה תורה בעולם'. אל תשים לב למי שיושב מולך, אתה מדבר אל הקב"ה, והוא שומע אותך".

עצתו של ר' דן ליוותה אותי במשך כל מסע ההתרמה. בכל מקום שנכנסתי, ידעתי: אני יושב ומדבר אל הקב"ה, והיהודי שומע מה שאני מדבר.

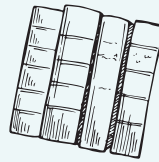
זה היה המסע הראשון שלי, ולא היו לי מושגים מה זו 'הצלחה'. אחרי שסיפרתי לכמה הגעתי, אמרו לי שזאת הצלחה גדולה מאוד.

דקות ארוכות התלבט. צד אחד בלבו גער בו כל הזמן: 'את השעון הזמנתי, והוא שלך. תרכוש אותו כמתוכנן, ואחר כך תיתן תרומה יפה, אפילו הגונה, כמה אלפי שקלים. מה קרה? האם כל עולה של המשפחה המסכנה הזו מוטל עליך?' – ואילו הצד השני לא ויתר, ושב והעלה בעיני רוחו את דמעת המשפחה על ילדיה, נטולי בית, זרוקים ברחוב ללא כל צרכים בסיסיים. 'הסכום שבידיך יכול להציל אותם, להציל. איך בעד שעון מוותר אתה על הצלת משפחה?'!

לא קלה היתה המלחמה הזו, הקרב התוך-לבבי הזה. בסופו, הכריע באומץ ובגבורה: כן. המשפחה הנזקקת שביתה עלה בלחבות, יקרה בעיני ויתר מכל שעון יוקרתי. הוא וידא שהוא יכול לבטל את עיסקת הרכישה, ובחר לבטלה ולהציל את המשפחה, להעביר לה את 200,000 השקלים שבידיו. וכדי להשלים את המשימה, בבחינת 'מצוה גורדת מצוה', גייס הנגיד גם את אחיו, שיתן גם הוא 200,000 ש"ח נוספים, ובכך הושלם הסכום שאיפשר את הצלת המשפחה ושיקום ביתה!

שעוני יוקרה מאוספים נדירים, הוא תחום תחביבי למדי, ולמרות

זאת - הוא מגלגל מיליונים רבים. למי מבינו שאינו מכיר, נציין כי ברחבי תבל ישנה קבוצה לא מבוטלת של אנשים, שהתחביב שלהם הוא איסוף - ולפעמים גם סחר בשעוני זהב או מותג יוקרתיים, בעיקר נדירים והיסטוריים. למותר לציין כי אלה העוסקים בתחום זה חייבים להיות אנשים אמידים במיוחד, שכן מחירם של שעונים כאלה נע מעשרות אלפי שקלים ועד מיליונים...

אחד מנגידי משפחת הלפרין המפורסמת, נמנה על חובבי שעוני הזהב היוקרתיים. ביום מן הימים נחשף לשעון זהב יוקרתי עומד למכירה. הוא בירר על השעון, עמד על טיבו, נדירותו, ייחודיותו ואיכותו, וכששמע שמחירו עומד על 200,000 ש"ח - הבין כי מדובר במחיר מציאה עבור שעון שכזה, וביקש לרכשו. החברה המוכרת התחייבה כי השעון יסופק תוך 3 חודשים, ולו לא נותר אלא להמתין לבואו...

התקופה חלפה, וביום בו יצא לקחת את השעון, קיבל הנגיד שיחת טלפון מיידית, שסיפר לו על טרגדיה נוראית שפקדה משפחה קשת יום, כאשר קצר חשמלי הוביל לשריפת ענק, מאכולות האש אכלו את הבית, ארונותיו, הבגדים, הריהוט, הציוד - הכל נשרף. 'שומו שמים!' - ביכה הידיד - 'משפחה נזקקת מאז ומקדם, ועתה כל ביתם עלה בלהבות. בחסדי שמים אין נפגעים בנפש, אולם הנזק הכלכלי אדיר, מוערך בכ 400,000 - ש"ח. מנין תביא משפחה נזקקת סכום כזה?'

הנגיד שמע, ושקע בהרהורים. למעשה יש לו ברגע זה 200,000 שקל ביד, הסכום המיועד לרכישת השעון היוקרתי, שהוא מצפה לו כבר שלושה חודשים. קשה לומר שהוא מחוייב לוותר על חלומו לרכוש את השעון, ומנגד - איך יערב לו לרכוש שעון בסכום כזה, אשר יכול לכסות חמישים אחוז מהנזק של המשפחה האומללה שכל ביתה עלה בלהבות?!

דקות ארוכות התלבט. צד אחד בלבו גער בו כל הזמן: 'את השעון הזמנת, והוא שלך. תרכוש אותו כמתוכנן, ואחר כך תיתן תרומה יפה, אפילו הגונה, כמה אלפי שקלים. מה קרה? האם כל עולה של המשפחה המסכנה הזו מוטל עליך?' - ואילו הצד השני לא ויתר, ושב והעלה בעיני רוחו את דמעת המשפחה על ילדיה,

נטולי בית, זרוקים ברחוב ללא כל צרכים בסיסיים. 'הסכום שבידיך יכול להציל אותם, להציל. איך בעד שעון מיותר אתה על הצלת משפחה?'

לא קלה היתה המלחמה הזו, הקרב התוך-לבבי הזה. בסופו, הכריע באומץ ובגבורה: כן. המשפחה הנזקקת שביתה עלה בלהבות, יקרה בעיניו יותר מכל שעון יוקרתי. הוא וידא שהוא יכול לבטל את עיסקת הרכישה, ובחר לבטלה ולהציל את המשפחה, להעביר לה את 200,000 השקלים שבידיו. וכדי להשלים את המשימה, בבחינת 'מצוה גוררת מצוה', גייס הנגיד גם את אחיו, שיתן גם הוא 200,000 ש"ח נוספים, ובכך הושלם הסכום שאיפשר את הצלת המשפחה

ושיקום ביתה!

אם נראה שהסיפור מסתכם בזאת, הרי שיש לו המשך מפתיע: שלוש שנים אחר כך, בתחילת שנת תשע"ז, פרצה שריפת ענק במבואות ירושלים. היא התלקחה ביערות שסביב המושב 'בית מאיר', ועד מהרה פרצה אל המושב פנימה, והחלה אוכלת מכל הבא ליד. מכוניות היו למאכולת אש, גינות נאות עלו בלהבות, בתים נשרפו כליל. בניסי ניסים הצליחו כוחות ההצלה לחלץ את בני האדם מהיישוב, אולם הנזק היה אדיר, עשרות בתים הפכו לעיי חרבות שרופים עד היסוד...

בין הבתים הניצבים ביישוב, נמצא גם ביתו של אותו נגיד. הוא לא היה ביישוב באותו יום, אולם בני ביתו שהו בבית, חולצו אף הם יחד שאר תושבי היישוב, והותרו מאחור בית נאה ומטופח, יפה ומהודר. רגע לפני שעזבו העיפו מבט לעבר הבית וסביבותיו, כשליבם מבין שכנראה זו הפעם האחרונה שהם רואים אותו עומד על תילו, שכן האש משתוללת ושורפת הכל...

יום וחצי היה היישוב סגור ומסוגר, תושביו הוברחו ורק כוחות הכיבוי וההצלה פעלו בו. לאחר מכן ניתנה הרשות לתושבים לשוב ולהיכנס אל היישוב, ואז ראו הכל את היקף האסון - עשרות בתים שעלו באש, נזק עצום ובלתי נתפס. רק בית אחד שרד: בית משפחת הלפרין!

הבית מימין שרוף כולו, גם הבית משמאל, גם הבתים ממול. האזור כולו שרוף לחלוטין, הבתים כמו נעלמו אל תוך חור שחור ומפויח. רק ביתה של משפחת הלפרין ניצב בגאון, לא ניזוק אף לא בשריטה קלה. האש הגיעה אל הגדר המקיפה את החצר, ופשוט דילגה באלגנטיות אל הבית הבא. ביתם היה להם לשלל, הבית היחיד שניצל כולו!

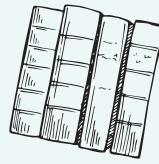
לא מעט אנשים באו למקום, בוהים במחזה הפלאי. בית אחד, שעמד בטבורה של הדליקה, בעיצומה של השריפה, אולם מאכולות האש דילגו מעליו והוא נותר שלם ויפה כשהיה. ואין זאת אלא שבית זה הוא עדות דוממת

אולם מרעידת לב, עד כמה כח הצדקה שניתן למשפחה שביתה נשרף - היה כתעודת ביטוח לביתו של מי שהתמסר כל כך למענה, כיצד עמד והגן על ביתו של מי שנענה לזעקתה של המשפחה ניצולת האש, לבתלי יקרב אליו ניצוץ או נחל.

סיפור מופלא זה, שפורסם בספר 'האמנתי ואספרה', ממחיש כמה גדול כח הצדקה, עד היכן הוא מגיע. הנה כי כן, בידיכם להיכנס למושב 'בית מאיר' ולראות בעיניים, שכח הצדקה הוא הפרקליט החזק ביותר בשמים, יש בו עוצמה אדירה, יש לו כח עצום, ובית שניצב על תילו כשכל הבתים מסביב שרופים - הוא עדות לכך. הבה נבין גם אנו, כי כשפונה אלינו עני ומבקש עזרה, כשניתנת לנו הזדמנות לתת צדקה, בידינו הדבר לרכוש עכשיו פרקליט רב כח,

לא מעט אנשים באו למקום, בוהים במחזה הפלאי. בית אחד, שעמד בטבורה של הדליקה, בעיצומה של השריפה, אולם מאכולות האש דילגו מעליו והוא נותר שלם ויפה כשהיה. ואין זאת אלא שבית זה הוא עדות דוממת אולם מרעידת לב, עד כמה כח הצדקה שניתן למשפחה שביתה נשרף - היה כתעודת ביטוח לביתו של מי שהתמסר כל כך למענה, כיצד עמד והגן על ביתו של מי שנענה לזעקתה של המשפחה ניצולת האש, לבתלי יקרב אליו ניצוץ או נחל.

בבוא הערב חזר האיש לאכסניה ובפיו בשורה: "זכית במאתיים רובל!", קרא לעבר ר' מנשה המופתע, שחש ברגע זה את השגחת ה' עליו.

עתה, בכסף שקיבל, יכול היה להרשות לעצמו להישאר עוד משך זמן במוסקווה. לא עברו ימים אחדים ובעוברו ברחוב צדדי גילה לפתע בית מלאכה קטן לייצור שעווה. לשמחתו הרבה, בעל-הבית היה יהודי והסכים בנקל ללמדו את סודות המקצוע.

עברו שבועות אחדים ור' מנשה ידע את המלאכה על בורייה. ליתר ביטחון רשם בפנקס את כל הוראות ההכנה, החומרים, הכמויות ודרך הייצור. בתום לימודו הניח לו בעל-הבית להכין את השעווה בעצמו, והיא אכן יצאה מוצלחת למופת.

בטרם שובו לוורשה קנה ר' מנשה את כל הציוד והחומרים הדרושים להקמת בית המלאכה, וכאשר שב לביתו פתח את בית המלאכה והחל בעבודה.

אלא שלפתע חשכו עיניו. השעווה, האמורה להיות אדומה, קיבלה גוון שחור. שוב ושוב בדק את הרישומים בפנקס. התברר שעשה הכול כראוי ולא הייתה כל טעות בתהליך. הוא ניסה לחזור על התהליך מחדש. הפעם הקפיד עוד יותר להיצמד להוראות. ושוב, בתום התהליך התברר כי השעווה שחורה כפחם...

שבור ורצון התייצב מול חדרו של רבו וסיפר לו את אשר אירע. להפתעתו חיך הצדיק ואמר במאור פנים: "אל דאגה, ר' מנשה. שים מבטחך בה'. חזור לביתך והוסף לייצר עוד כמויות גדולות של שעווה ככל שירק תוכל, וה' יהיה בעזרך".

עצתו הברורה של הרבי עודדה את רוחו של החסיד. בניגוד לכל היגיון הוסיף לייצר את השעווה השחורה ולאחסנה בחביות. בסתר לבו קיווה והאמין כי השעווה תשנה את גונה ותיעשה אדומה במרוצת הזמן.

חומרי הגלם תמו, אך הוא לא הפסיק את הייצור. לווה כסף, קנה עוד חומרים והמשיך בייצור השעווה, אף שלא היה לה דורש.

ופתאום התפרסמה בעיתונים חדשה מסעירה. קיסר רוסיה, ניקולאי הראשון, מת, ושורת החלטות נתקבלו לציון האבל. אחת מהן הייתה כי במשך חודש ימים יוחתמו כל חותמות הממלכה בצבע שחור, במקום אדום.

לא חלף זמן רב והתברר לשרים כי ההחלטה אינה ניתנת ליישום, מכיוון שלא היה אפשר להשיג שעווה שחורה. אך את הנעשה אין להשיב. המדינה הייתה כמרקחה. בתי דואר ומשרדים ממשלתיים הושבתו.

לשחד' את בית דין של מעלה ולהיטיב את מצבינו. וככל שניתן, ברוחב לב, בשמחה, בהתלהבות ובהתרגשות - כך נזכה לראות את ברכת ה' עין בעין ולחוש את עוצמת ברכת הצדקה בכל מעשי ידינו!

(פניני פרשת השבוע)

בטרם שובו לוורשה קנה ר' מנשה את כל הציוד והחומרים הדרושים להקמת בית המלאכה, וכאשר שב לביתו פתח את בית המלאכה והחל בעבודה. אלא שלפתע חשכו עיניו. השעווה, האמורה להיות אדומה, קיבלה גוון שחור. שוב ושוב בדק את הרישומים בפנקס. התברר שעשה הכול כראוי ולא הייתה כל טעות בתהליך. הוא ניסה לחזור על התהליך מחדש. הפעם הקפיד עוד יותר להיצמד להוראות. ושוב, בתום התהליך התברר כי השעווה שחורה כפחם...

מצבו של החסיד ר' מנשה קדישמן מוורשה היה על סף ייאוש. במרוצת השנים ניסה למצוא את פרנסתו בכל דרך אפשרית, אך ההצלחה לא האירה לו פנים. בעת האחרונה החמיר מצבו. בחודשים האחרונים לא השתכר פרוטה. פרנסתו אשתו ותריסר ילדיו מוטלת עליו, והוא חסר אונים.

ר' מנשה היה מחסידיו של הרה"ק רבי יעקב-אריה מראדזימין, שנודע בסיפורי הפלאות שהתחוללו על-ידו. כל השנים נמנע מלספר לצדיק על מצבו הכלכלי. בשעה שהיה בא אל רבו היה שואל את פיו בדרכי עבודת הבורא ונהנה מעצותיו הבהירות. עתה לא עמדה לפניו ברירה והוא מיהר אל רבו לבקש ברכה וישועה.

"סע למוסקווה", אמר לו הרבי. "שם, בבית חרושת פלוני, תלמד את מלאכת ייצור ה'טריואקס' [=שעווה מלאכותית להטבעת חותמות], ובשובך לעירך תפתח בית מלאכה לייצור החומר".

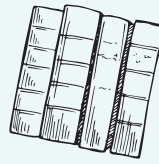
מענה ברור כל-כך היה מעל ומעבר לכל ציפיותיו של ר' מנשה. הוא מיהר להשיג הלוואה של חמישים רובלים, ועמם יצא למוסקווה. שם שכר את האכסניה הזולה ביותר והחל לחפש את בית החרושת לייצור השעווה.

אלא שאיש לא הכיר את בית החרושת הזה. נראה היה שבית מלאכה כזה אינו קיים. אורחי האכסניה לעגו לו על תמימותו ויעצו לו לשוב לביתו במקום לכלות את זמנו לריק, אולם ר' מנשה היה איתן באמונתו והוסיף לחפש. כעבור חודש ימים לא נותר מחמישים הרובל שהיו עמו אלא רובל אחד. מה יעשה עתה? וכיצד ישוב לביתו?

באותו יום נקלע לאכסניה סוכן של כרטיסי הגרלה. האיש התיישב מול ר' מנשה והחל לשכנעו לקנות כרטיס. בתחילה דחאו החסיד, אולם הלה המשיך במאמצי השכנוע. ר' מנשה גלה את אוזנו כי אין בידו אלא רובל אחד, אך הלה לא נרתע. הוא הציע לר' מנשה כרטיס שמחירו כרבע רובל בלבד. להצעה זו התקשה מיועדנו לסרב. הוא קנה את הכרטיס ופטור את האיש לשלום.

לא עברו שעות אחדות, ונציגי הממשלה התייצבו בפתח בית המלאכה שלו. הם לא טרחו להתמקח על המוחר, והסכימו מיד למוחר. הגבוה שנקב ר' מנשה. הם נטלו את כל חביות השעווה, וזו סופקה במהירות לבתי הדואר בכל מרחבי רוסיה. בבת-אחת נהפך ר' מנשה לגביר אדיר

והיו במצב של דאגה וצער על שאין הם יכולים למלא את כל חסרונם.

אך לא כך ה'בבא סאלי', הוא פנה אליהם והסביר להם שעבורו קל מאוד לשמור על השמיטה. דבר ראשון משום שהוא הרגיל את עצמו להסתפק במועט, ומעט פלפל חריף לטובל בו את הלחם אותו הוא אוכל רק בערב מספיק עבורו. ודבר שני, הוא בטוח בה' שלא יחסיר ממנו דבר לו הוא נזקק, כך שהוא מקבל על עצמו את שמירת השמיטה בצורה רגועה ובוטחת.

פלפל חריף, זהו מאכלו העיקרי, אבל איפה ניתן להשיג את המצרך הפשוט הזה, טרי, שגדל לא בעיבוד יהודי.

למחרת השיחה עם הצדיק התפנה

ר' חזן לקיים מצוות ביקור חולים. בן דודו אושפז בבית החולים הצרפתי נוטרדם השוכן במוסדרה, ממש על קו הגבול עם ירושלים שבידי הערבים. לאחר שהייה קצרה בחדר עם החולה יצאו השנים להתאווור בחצר בית החולים. והנה להפתעתו הרבה רואה ר' חזן גינת ירק פורחת, ומה גדל בה, פלפל חריף לרוב, חצילים שחרחרים מאורכים ומעט צננויות.

בלא הרבה הסוסים ניגש אל הגוי שהיה ממונה על הגינה ושאלו, אם

יוכל לקנות מהם מעט פלפל חריף עבור אורח חשוב שנמצא אצלו ואשר אינו אוכל רק פלפל חריף. ענה לו הלה, אתה יכול לבוא לכאן כל יום ולקבל לא רק פלפל חריף אלא גם חצילים וצנון כפי צרכיך, כל עוד הם צומחים בגינתנו.

מאת ה' היתה זאת, שכל אותם שבועות בהם שהה בביתו של ר' חזן לא פסקו מעל שולחנו פלפלים חצילים וצננויות מתוצרת כשרה למהדרין מן המהדרין.

(ספיר ויהלום פר' ויחי ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כאשר הגיעו הדברים לאוזני ר' מנשה מיהר לשגר מברק בהול למוסקוה, ובו בשר כי בידו כמות ענקית של שעווה שחורה, בדיוק כפי שהצו המלכותי דורש.

לא עברו שעות אחדות, ונציגי הממשלה התייצבו בפתח בית המלאכה שלו. הם לא טרחו להתמקח על המחיר, והסכימו מיד למחיר הגבוה שנקב ר' מנשה. הם נטלו את כל חביות השעווה, וזו סופקה במהירות לבתי הדואר בכל מרחבי רוסיה. בבת-אחת נהפך ר' מנשה לגביר אדיר.

את השבת הבאה עשה ר' מנשה במחיצת רבו הגדול, וזה האיר לו פנים. בהיכנסו אליו במוצאי השבת אמר לו הצדיק מראדזימן בחיוך רחב: "מעתה תשוב השעווה להיות אדומה"...

ר' מנשה הוסיף לעסוק במלאכה זו והתפרנס ממנה עד סוף ימיו, בעושר ובכבוד.

(טיב הקהילה)

למחרת השיחה עם הצדיק התפנה ר' חזן לקיים מצוות ביקור חולים. בן דודו אושפז בבית החולים הצרפתי נוטרדם השוכן במוסדרה, ממש על קו הגבול עם ירושלים שבידי הערבים. לאחר שהייה קצרה בחדר עם החולה יצאו השנים להתאווור בחצר בית החולים. והנה להפתעתו הרבה רואה ר' חזן גינת ירק פורחת, ומה גדל בה, פלפל חריף לרוב, חצילים שחרחרים מאורכים ומעט צננויות.

בלא הרבה הסוסים ניגש אל הגוי שהיה ממונה על הגינה ושאלו, אם יוכל לקנות מהם מעט פלפל חריף עבור אורח חשוב שנמצא אצלו ואשר אינו אוכל רק פלפל חריף. ענה לו הלה, אתה יכול לבוא לכאן כל יום ולקבל לא רק פלפל חריף אלא גם חצילים וצנון כפי צרכיך, כל עוד הם צומחים בגינתנו.

מארחיו של הרה"ק ה'בבא סאלי זיע"א שהכירו בחובתם לספק את צרכיו, נתקלו בקושי גדול בגלל המגבלות של שנת השמיטה,

- ווארט יומי • סיפור
- יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- יומי • זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים את היום!
ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

פנינים על הפרשה:

ידבה בשתיקה, ולא ידבר אלא לצורך

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (דברים יא כו). 'ראה עקב' גימטריא 'חשמל', והוא גימטריא 'מלבוש'. 'חשמל' דרשו רבותינו זכרונם לברכה בה (חגיגה יג:) על החיות 'חש מל', חיות עתים חשות עתים ממללות. ועל דרך זה יש לדרש על האדם, דצריך כל אדם לשמר את עצמו בדבורו, לא יהיה מרבה דברים, כי זה עקר כל האדם הוא רבוי השתיקה, ולא ידבר רק לעת הצורך, וכל עקר דבורו לא יהיה רק בתורה ובתפלה, וכמו שאמר התנא (אבות פ"א מ"ז) לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה. ולכך נרמז זה בשתי תבות אלה 'ראה עקב', דהינו, ראית העקב שלך שהוא הסוף, שהוא עולם הבא, דרך זה העולם הבא תלויה ב'חש מל', דהינו תלויה בשמירת דבורך שתשמר, עתים שאתה צריך לחשות שמר עצמך מלדבר, ועתים שאתה צריך לדבר, כגון בדברי תורה ותפלה וכיוצא מצרכי שמים, שמר עצמך מלשותק:

הימים שמקיים בהם מצוות נעשים מלבוש לעולם הבא

עוד, גימטריא 'מלבוש', לרמז על מה שכתב בזהר הקדוש (ח"א רכד). על פסוק (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בא בימים' ועל פסוק (שם מז כט) 'ויקברו ימי ישראל', דהמעשים טובים שאדם עושה בעולם הזה בימים, אותם הימים נעשים לו מלבוש שמתלבשת בהם נשמתו בצאתו מן העולם הזה, וזהו 'ואברהם זקן בא בימים', באותו מלבוש שנעשה מימיו. וזהו הרמז כאן, 'ראה עקב', דהינו ראה מה תתקן לאחריתך, והתקון הוא שתכין מלבוש מימך:

(פיתוחי חותם פרשת ראה)

הבלי העולם הזה

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (דברים יא כו). עוד יש לרמז מלת 'עקב' הנאמרה בפרשה הסמוכה לה (לעיל ז יב) עם מלת ראה, וכך אומר, 'ראה עקב', כלומר, אל תתעסק בהבלי העולם הזה שהוא עולם עובר, תן עיניך בעולם הבא שאתה הולך לו שהוא עולם קבוע, שאין טפשות יותר מזה שמבקש הנאה שאינה מועלת לו לבסוף, שהרי מניחה והולך לו, ומה הנאה יש לו בזה. לכן העקר הוא כי מה שמבקש האדם הוא הדבר שיהנה ממנו, אבל הדבר שאינו נהנה ממנו מה תועלת יש באסיפתו. לזה אמר 'ראה עקב', דהינו, ראה האחרית שהיא 'עקב' שהוא עולם הבא, לזה צריך אתה לקבץ הנאה ולראות מה יהיה בסוף:

(פיתוחי חותם פרשת ראה)

זריזות וזהירות בכוונת הברכות

את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום (דברים יא כז). יש לדקדק, היה לו לומר 'את הברכה אם תשמעו', כמו שאמר גבי קללה (להלן פסוק כח) 'אם לא תשמעו'. ואפשר, דזו בעצמה ברכה היא, ואין ברכה מעלה מזו, דתחלה ברכת משה רבנו עליו השלום שיהיו שומעים ומקבלים ומקיימים מצות ה' שהוא עקר ביאת בני ישראל לעולם, ושהיו בעיניהם דברי התורה והמצוות בכל יום כחדשים:

וזהו שאמר את הברכה אשר תשמעו, דהינו, הברכה שאברך אתכם תחלה היא זו, יהי רצון אשר תשמעו, דהינו שתהיו שומעים ומקבלים ומקיימים מצות ה' אלהיכם, ועוד, אשר אנכי מצוה אתכם היום, יהי רצון שבכל יום יהיו בעיניכם כחדשים (ספרי ואתחנן לג), נמצא זו ברכה בעצמה:

(פיתוחי חותם פרשת ראה)

זהרה בברכות הנהנין לאומרים כדאי

גדלים מעשי ה', דרושים לכל חפציהם (תהלים קיא ב). בא לרמז, דכל מה

עצות וסגולות:

חודש אלול (א')

בחודש אלול צריך להתעורר ולשוב בתשובה

בחדש אלול צריך האדם להתעורר ולשוב בתשובה, שהוא עת רצון לקבלת התשובה (פרקי דר"א פמ"ה, טור אר"ח סי תקפא, זר"ח ח"א צו:), וגם כן ימי הדין באים (שהוא) [שהם] ראש השנה ועשרת ימי תשובה ויום הכפורים, וצריך לחפש בחורים ובסדקים כל מה שעבר עליו באותה שנה בסתר ובגלוי ולשוב על הכל בתשובה שלמה.

(פיתוחי חותם פרשת נצבים, ד"ה הנסתרות)

בחודש אלול ה' קרוב ומצוי יותר

כי התשובה מועילה בכל זמן (דבר"ב יב), ובפרט בחדש הזה שהוא מסגל לתשובה (פרקי דר"א פמ"ה, טור אר"ח סי תקפא, זר"ח ח"א צו:), והקדוש ברוך הוא מצוי וקרוב בו, וימינו פשוטה בו לקבל שבים יותר מן החדשים האחרים.

(שערי ארוכה, אות נו"ן, ד"ה נחפשה דרכינו)

גם הגדס כל השנה, יתעורר בחודש אלול

אמנם הקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא רחמן מלא רחמים, ומרב רחמים מקבל השבים אפלו היו בשאר חדשי השנה ישנים ונרדמים מעבודתו יתברך, כשיתעוררו בחדש הזה מקבל אותם.

(שם אות אל"ף, ד"ה אני לדודי)

בחודש אלול נפתחים שערי רחמים

אף על גב דבשאר ימות השנה אם שוב האדם בתשובה יש ספק אם נתקבלה תשובתו אם לא, מכל מקום בחדש אלול אם שוב בתשובה שלמה מבטח לו שמקבלת תשובתו, מאחר דנפתחים בו שערי רחמים והוא עת רצון.

(שם ד"ה לולי האמנתי)

בחודש אלול אין הקב"ה מודקדק עם השבים

התשובה היא נשגבה עד מאד, כיון שהיא עת רצון ומקורות רחמים פתוחים, והימין פשוטה לקבל השבים (זהר ח"א כג, תיקו"ז ת"ו כב:), ובחדש הזה אין מודקדק הקדוש ברוך הוא עם השבים כל כך.

(שערי ארוכה אות ח"ת, ד"ה חטאתי אודיעך)

שהרי לא נתת משלך כלום רק מברכת ה' אלהיך אשר נתן לך. אי נמי בא לרמז דצריך לתן בעין יפה כמו שנתן לך הקדוש ברוך הוא בעין יפה, וזהו שאמר איש כמתנת ידו, ובלבד שתתנוה בברכת ה' אלהיך, דהינו, כמו שהוא נתן לך כך אתה צריך לתן בעין יפה: (פיתוחי חותם פרשת ראה)

טעות הסובר שצדקה תגן עליו מעבירות שבידו

למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני, הבטחים על חילם וברב עשרם יתהללו, אח לא פדה יפדה איש לא יתן לאלהים כפרו, ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם (תהלים מט ו-ט). אי נמי אפשר לפרש באופן אחר, דיש סוג בבני אדם כששומעים שמצות הצדקה מעלה, אומרים, אנו מרבים במצות הצדקה יותר מכחננו, וכל תאותנו אנו עושים, כי מצות הצדקה תגן עלינו בעולם הזה ובעולם הבא, והם בעונותינו הרבים מלאים בכל מיני עבירות, ובטחים על מצות הצדקה. וסברתם נפסדת ונמאסת, כי אף על גב דאמרו רבותינו זכרונם לברכה אין עברה מכבה אותה כשאר מצות, (אבל) [הוא דוקא] אם אתרע ונאנס באיזה עברה לפי שעה, אותה עברה אינה מכבה למצות הצדקה, לא בקם במזיד לכתחלה ועושה עבירות ואומר שמצות הצדקה תגן. כי הרי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פה:) האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה כיון שאומר לכתחלה אחטא, זה שעושה במזיד ואינו חושב לשוב כלל, רק בוטח במדת הצדקה על אחת כמה וכמה שאין לו כפרה עולמית:

זה שאמר הכתוב הבטחים על חילם על ממונם שסגלו בחילם, וברב עשרם יתהללו, שהם מרבים הצדקה ובטחים בזה, ואומרים יכולה מצוה זו שתגן עלינו, וכל מה שחפץ לבנו אנו עושים. לזה אמר כי בטחון של שוא הוא זה, ואין לכם ממש באותו עולם כלל, כי אח שהוא העני שהיית זן ומפרנס כמו שכתוב (דברים טו יא) 'לאחריך לעניך', והיית בוטח בו שהוא יצילך בזכותו באותו עולם, לריק יגיע, לא פדה יפדה איש. ולא יעלה בדעתך לומר כשם שהעני היה ראוי למות ברעב והצלתי אותו ממות, כך אני יציל את נפשי באותו עולם, כי 'נפש תחת נפש' אמרה תורה (שמות כא כג), וממילא כפר נפשי היא נפש העני שהחייתי. לזה אמר אין האמת כך, כי לא יתן העני לאלהים כפרו של העשיר, מטעם שכתבנו, כיון שעושים כל עבירות שרוצים ובטחים על מדת הצדקה, אין מועלת להם כלום:

על ידי התשובה קונה עולמו כקודם החטא

ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם, בא לומר כי כל הענינים שזכרנו על הלוהטים אחר הממון ובטחים להנצל בטענתו, וכתבנו שאין להם הצלה באותו עולם, וכל זה אם לא חזרו בתשובה, אבל אם חזרו ותקנו מה שעושה הכל מחול להם, ויקנו עולמם כקדם החטא. ואמר דוד המלך עליו השלום כי בעודם בחיים רפואתם קרובה על ידי תשובה, ויכולים לפדות נפשם בדבר מעט על ידי תשובה, אבל אם לא שבו מדרכם הרעה כל ממון שבעולם לא יפדם, וזה שאמר ויקר פדיון נפשם, דהינו שאין להם פדיון, ובזה וחדל לעולם דהינו נמנע מאותו עולם:

(דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו (אבות פ"ו מ"ב), ולא ברא חס ושלום שום דבר לבטלה (שבת עז:), וכל מה שברא, הכל בשביל האדם שיבוא ויעבדנו, כמו שכתוב (ישעיה מה יב) 'אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי', הפונה שפונתי בכל בריאת הארץ משום ד'אדם עליה בראתי' שיעבדני. ולכן צריך האדם לזהר אזהרה גדולה בכל הברכות שהוא מברך, שיברך כראוי. ובפרט בברכות הנהנין, כי לא ברא הקדוש ברוך הוא אותו הפרי, כי אם בשביל האדם הישראלי שיבוא ויודה לו ויברך ברכה הראויה לאותו פרי:

בכל ברכה נשפע שפע בכל העולמות

ודבר גדול הוא זה הברכה שאנו מברכים, שאנו אומרים אותה בלשון הזה 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם וכו'. וכל עשר ספירות כלולים בברכה זו, ויש בה נסתר ונוכח. ומי הוא האיש הירא המתבונן בנסח מטבע ברכה זו, ולא יחד לבבו ותסמו שערות בשרו, כמה עמקו נפלאותיו יתברך, דעל אכילת פרי אחד או ירק אחד אנו מעוררים כל העולמות כלם, דכשאנו זוכרים עשר ספירות כל העולמות נכללים בהם. וממה שאנו זוכרים עשרה ספירות בברכות, הוא כדי להשפיע שפע וברכה בכל העולמות, על כן צריך האדם לזהר בכל ברכותיו, דדבר גדול הוא:

כל נברא עושה פעולה גדולה למעלה

לזה אמר גדלים מעשי ה', דהינו, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בעולמו דבר גדול הוא, ואל תהי בו לכל דבר, כי הכל בראו הקדוש ברוך הוא לכבודו כדי שבני ישראל ישבחו לו ויברכו לו על הדבר ההוא. והינו דמסים דרושים לכל חפציהם, דהינו כשתדרש ותחקר בכל דבר ודבר עד שתדע שרשו וסודו, בזה תרונה צמאונך ותמצא כי הכל עשאו יתברך על שרש ועקר עולמות עליונים למעלה, כי אין לך דבר של מטה שאין דגמתו למעלה, וכל דבר ודבר כשמתעורר למטה מעורר דגמתו של מעלה. ולכן צריך לזהר לשבח ולברך על כל דבר ודבר בכונה בשמחה ובטוב לבב:

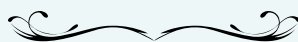
יזהר בברכות כדי לעשות פעולתם

והנה גדלים מעשי ה' דרושים לכל חפציהם סופי תבות גימטריא 'נהנין'. בא לרמז דיהיה זהיר בכל ברכות הנהנין, דדבר גדול עושה. ואל יקטן בעיניך הפרי ההוא או הירק ההוא, דהעקר היא פעלתו שהוא עושה למעלה. וזהו כונת דרושים לכל חפציהם, דהינו, הדרישה והחקירה שאני מצוה לך שתחקר ותדרש ותברך על כל דבר כראוי, הוא בשביל חפציהם שעושים למעלה:

(אלף בינה, תהלים מזמור קיא)

יתן צדקה בעין יפה

איש כמתנת ידו בברכת ה' אלהיך אשר נתן לך (דברים טז יז). אפשר לרמז כפי מה שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ג מ"ז) תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדוד הוא אומר (דבה"א א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'. והינו, שבא משה רבנו עליו השלום כאן להזהיר לישראל, ואמר להם, אל ירע בעיניכם במתנות עניים, שהרי הקדוש ברוך הוא הוא שנתן לכם מה לתן, והוא שצוה לכם לתן לעניים, נמצא משלו אתם נותנים, אם כן למה ירע בעיניכם. וזהו שאמר איש כמתנת ידו, וזה המתנה שאתה נותן אל ירע בעיניך,

ובארחות רבינו (ח"ב ע"א רלא) כתב שהחזון איש והגרי"ק נהגו ליטול ב' לולבים, אחד בלי קנעפל ואחד עם קנעפל, והיו מברכים תחילה על הלולב הרגיל ואחר כך היו מנענעים גם בלולב עם הקנעפל לקיים דברי הרא"ש שהידר בזה.

נטילת לולב משנה שעברה

בגמ': תנו רבנן יבשו רוב עליו ונשארו בו שלשה בדי עליו לחין כשר ואמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד (סוכה לג, א).

במנהגי קהילת וורמיישא (ס' קסג) מבואר סדר הבאת הלולבים לעיר שהיה נהוג בזמנם וסדר חלוקתם לקהל, וכתבו שם שתיכף משבאו האתרוגים והלולבים היו מביאים אותם לבית הרב, ובראשונה היו בוררים מתוכם ג' אתרוגים היפים לקהל ושני לולבים חדשים לקהל, ולוקחים הלולב השלישי משל אשתקד.

טעמם של בני וורמיישא להקפיד וליטול לולב אחד עבור הקהל משל אשתקד דווקא, מבואר על פי מחלוקת הראשונים בדין לולב היבש התלויה בסוגייתנו. שהנה בראש הפרק (סוכה כט, ב) שנינו שלולב היבש פסול. ונחלקו הראשונים בשיעור יבשות לולב היבש. שהתוספות (שם ד"ה לולב) הביאו שיטה אחת שמשעברו על הלולב י"ב חודש הרי הוא לולב יבש ופסול למצוה. והוכיחו התוספות שאינו כן, מהמבואר בסוגייתנו שהדס שיבשו עליו ונשארו בראש ההדס ג' בדי עלים לחים כשר, ואם עברו על ההדס י"ב חודש ולכן יבשו עליו איך נשארו בראש ג' בדי עלים לחים. ולכן נקטו התוספות שכל שאין הלולב נפרץ בציפורן, שהוא קורה רק אחד הרבה שנים, אינו נחשב לולב יבש וכשר הוא.

אך שיטת הראב"ד (בהלכות לולב להראב"ד, והובא ברא"ש בפירקין ס' א) היא שכל לולב שהלבין וכלתה הלחלוחית ממנו הרי הוא כמת ופסול, והוא מהירושלמי (סוכה פ"ג ה"א) על מה שנאמר (תהלים קטו יז) לא המתים יהללו יה שמחמת כן לולב היבש פסול שהיבש הרי הוא כמת. וגם אם אינו נפרץ בציפורן פסול הוא משהלבין פניו.

ובשלחן ערוך (או"ח ס' תרמה ס"ה) פסק

אף להר"ן, והביא שם שלולב כזה הוא מהודר ביותר כיון שיש לו גם את המעלה שהרא"ש הידר אחריה שמחמת הכיפוף אין העלים נפתחים, ומאידך גיסא כשר הוא אף לדעת הר"ן. ובאמת בספר לקט יושר לתלמיד התרומת הדשן (ח"א או"ח ע"א קמו ענין ב) הביא תשובת הרא"ש הנ"ל שלולב כפוף והדר זקוף שהרא"ש היה אוהב אותו כיון שעל ידי כך תיומתו קיימת, ואפילו הדר אינו זקוף היו אוהבים בכל אושטריך, ואיני יודע שום גאון שפוסלו להדיא וחלוק על האשירי וא"ח. וביאור דבריו, שהרא"ש אמר שאוהב הוא לולב שראשו כפוף ושוב הוא חוזר ונזקף והיינו שאינו כפוף לגמרי כלפי מטה אלא נשאר ועומד כעין ו, ובלולב כזה דיבר הרא"ש והעדיפו כיון שהוא ודאי נשאר סגור, והוסיף הלקט יושר וכתב שבכל אושטריך היו אוהבים לולב שראשו כפוף גם אם אינו חוזר ונזקף אלא הוא כפוף לגמרי, כיון שגם על ידי כך נשמר הלולב בסגירתו. ולפי זה נמצא שגם דברי הרא"ש הם בלולב שאינו כפוף לגמרי אלא כעין ו והוא לולב הכשר גם לדעת הר"ן (הלכות חג בחג ארבעת המינים ע"א עה).

ולמעשה היו שהקפידו ליקח לולב עם כפתור הנקרא קנעפל והיינו שהעלה האמצעי כפוף מעט וכדברי הרא"ש שהידר כן כדי שיהיה ודאי סגור, וכן כתב בספר אוהב שלום (ע"א עה) ובערכי יהושע (אות רט) ובספר מאיר החיים (ע"א רפו). אבל בטשערנוביל וסקווירא הקפידו שיהיה הלולב ללא קנעפל (ראה אוצר מנהגי חב"ד סוכות ע"א ער).

לולב שהתיומת שלו כפופה ככפתור (קנעפל)

בגמ': לולב כפוף וכ' פסול. (סוכה לב, א). בסוגייתנו מבואר שלולב הכפוף פסול. ונחלקו הראשונים בביאור לולב הכפוף, שרבינו ירוחם (נ"ח ח"ג) כתב שהיינו ששדרתו עצמה גם כן כפופה, אבל אם שדרתו אינה כפופה ורק עליו כפופים אינו פסול שרוב הלולבים עליהם כפופים, אך הר"ן (יד, א ד"ה נקטם) כתב שלולב כפוף היינו שעלה האמצעי שלו כפוף והלולב נפסל בכך, וכתב הר"ן שנראה שגם אם לא נכפף אלא בכל שוה גם כן נפסל הלולב בכך כיון שדנו חכמים דין ראשו של הלולב כחוטמו של אתרוג שכל שהוא פוסל בו.

הרא"ש כותב בתשובה (כלל כד ס' י) על מה שכתב השואל כסברת הר"ן שיש להחמיר שלא לצאת בלולב כפוף דאינו מסתבר, שאין להוסיף על הפסולים שמנו חכמים וכפיתת הראש אינה נקראת כפיה, שכיון דכולו זקוף ורק עליו העליונים כפופים מעט אינו נחשב בזה ככפוף. וסיים הרא"ש וכתב: "שאני אוהב יותר לצאת בו לפי שאין העליון נחלקים ותיומתו קיימת".

ולהלכה פסק בשו"ע (או"ח ס' תרמה ס"ט) כדעת הרא"ש וכתב שאם כפוף בראשו פסול, ודוקא כששדרתו כפופה אבל עליו כפופים בראשו כמו שדרך להיות הרבה לולבים כשר. אך הב"ח (סוף ס' תרמה) והרדב"ז (ח"ד ס' אלף של) כתבו להחמיר כדעת הר"ן שבנכפף העלה האמצעי פסול, והביאם באליה רבה (שם ס"ק ת. וראה עוד חיים וברכה אות קכה). וכתב בספר ארבעת המינים למהדרין (ע"א נה) בשם הגר"נ קרליץ שאם העלה האמצעי כפוף והוא מכוסה בקורא (מארך) ועל ידי כך אין הכיפוף נראה וכמו שמצוי בהרבה לולבים, אין הלולב כשר לדעת הר"ן, כיון שאף שאין הכיפוף נראה מכל מקום אין הקורא נידון חלק מהלולב אלא ככיסוי על הלולב ונמצא שהלולב מצד עצמו נראה ככפוף ופסול, ולכן אם נטלו לולב עם קורא ואחר זמן נפל הקורא וראו שהעלה האמצעי כפוף לא יצאו ידי חובתם לדעת הר"ן.

ומכל מקום כתב באליה רבה שאם נכפף העלה רק בכל שוה הרי הוא כשר גם להר"ן. וכתב בספר ארבעת המינים למהדרין (ע"א נט) שכל שהוא כפוף כמין ו כשר

חוששים לדעת הראב"ד שפסל לולבים אלו
מדין לולב היבש.

הוספה במנין ההדסים שעם הלולב

בגמ': רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי
טרפון ואזדא שמואל טעמיה דאמר להו
שמואל להנהו דמזבני אסא אשוו חבינו ואי
לא דרישנא לכו כרבי טרפון (סוכה לד, א).
כתב הרמב"ם (לולב פ"ז ה"ז), כמה נוטל
מהן, לולב אחד ואתרוג אחד ושני בדי
ערבה ושלושה בדי הדס, ואם רצה להוסיף
בהדס כדי שתהיה אגודה גדולה מוסיף ונוי
מצוה הוא, אבל שאר המנין אין מוסיפין
על מנינם ואין גורעין מהן ואם הוסיף או
גרע [לא] פסל.

ובכל בו (סי' עא) הביא שנשאל הרמב"ם
מאיזה טעם מוסיפים בהדס ואין מוסיפים
בערבה, והשיב הרמב"ם שלענין ערבה
ולולב ואתרוג לא מצאנו שכתוב שיכולים
להוסיף עליהם ולכן אין ראוי להוסיף
עליהם, ורק בהדס מצאנו לחכמים שאמרו
שמותר להוסיף עליהם ולכן יכולים להוסיף
לכתחילה ונוי מצוה הוא. וכן הביא במגיד
משנה.

והקשה בכסף משנה שלא מצאנו בשום
מקום בגמרא שיכולים להוסיף על ההדסים.
וביאר בזה בכפות תמרים (סוכה לא:)
שראיית הרמב"ם היא מהמבואר בסוגייתנו,
ששמואל אמר למוכרי ההדסים שימכרו
את ההדסים בזול ואם לא ימכרו בזול
יצא וידרוש שיכולים לצאת גם בהדסים
קטומים וכדעת רבי טרפון ואז לא יקנו
מהם האנשים את הדסיהם, והקשו בגמרא
למה לא אמר להם שמואל שידרוש
שההלכה היא כרבי עקיבא שמכשיר בהדס
אחד בלבד. וממה שהקשו שידרוש כרבי
עקיבא מוכח ששמואל סובר כרבי עקיבא
שמכשיר בהדס אחד, ואף על פי כן היה
שמואל נוטל ג' הדסים, ואם כן מבואר
שיכולים להוסיף במנין ההדסים יותר ממה
שמחויבים בו ומכאן למד הרמב"ם שגם
להלכה שצריך ג' הדסים יכולים להוסיף
עליהם (אמנם בתשובת הר"א בן הרמב"ם
ברכת אברהם סי' לא כתב שצריך להגיה
בדברי הרמב"ם שגם על הערבות יכולים

הרמ"א שפסק שיכולים לצאת ידי חובת
לולב בלולב של השנה שעברה, שהרי להלן
(מו:): מבואר שלא יקנה אדם את לולבו
לקטן ביום הראשון של חג הסוכות לפני
שיצא בו ידי חובתו, כיון שאז יקנה הקטן
את הלולב ולא יוכל לחזור ולהקנותו לו,
וביום הראשון של חג הסוכות אין יכולים
לצאת ידי חובה בלולב של אחרים. ומעתה
אם יוצאים בלולב של השנה שעברה, והרי
מסתבר שנתנו לקטן את הלולב לצאת בו
ביום הראשון של השנה שעברה והקנותו
לו כדי שיצא ידי חובתו בלולב שלו, ומאז
והלאה אין יכול הקטן להקנות את הלולב
בחזרה ואין יכולים לצאת בו לשנה הבאה.
והאר"י שם לפלפל בזה, ומסקנתו היא
שכיון שיש דעות הסוברים שקטן בר
דעת שהגיע לחינוך וחייבים להקנות לו
לולב כדי לחנכו במצוות, יכול גם להקנות
חזרה מכיון שהגיע לעונת הפעוטות, לכן
אף שלכתחילה אין לסמוך על דעה זו
ואין להקנות את הלולב לקטן אלא רק
אחר שיצא בו אביו, מכל מקום אין צריך
לחשוש מחמת כן ולא להקנות את הלולב
לקטן כלל מחשש שמא לשנה הבאה לא
יהיו לולבים חדשים ויצטרכו לצאת בלולב
זה, אלא יש לסמוך שאולי יקרה ה' לולבים
חדשים והישן מפני החדש יוציאו. ואם
באמת בשנה האחרת ראו שאין לולבים
חדשים וצריכים להשתמש בישנים, יכולים
לסמוך על הדעות שקטנים שהגיעו לעונת
הפעוטות יכולים להקנות, כשם שסומכים
על הדעות שלולב זה אינו לולב יבש ואין

כדעת הראב"ד לחומרא, שמשכלה מראה
ירקות שבלולב והלבינו פניו פסול. וכתב
הרמ"א שיש אומרים שאינו נידון כיבש עד
שנפרך בציפורן וכשיטת התוספות, וכתב
הרמ"א שכך נוהגים במדינות אלו שאין
הלולבים מצויים. וכתב במשנה ברורה (ס"ק
כה) שרוב הפוסקים מחמירים בדבר ואין
להקל אלא במקום שאין לולבים לחים
מצויים.

אמנם בקהילות אשכנז בימי קדם לא היו
לולבים מצויים כמעט, והשתמשו כולם
בלולב הציבור (ראה רוקח הלכות לולב),
ובועד ארבע ארצות תיקנו לפני כל מאות
שנה בכל קהילה אדם מיוחד שהיה נקרא
אתרוג שתפקידו היה לדאוג שיהיו לולבים
ואתרוגים לקהילות כיון שלא היו יכולים
להשיג אתרוגים בלי מאמץ של אדם מיוחד
שהיה ממונה לזה, ולכן סמכו על דעת
התוספות שלולב משנה שעברה אף הוא
כשר אף שהלבינו פניו, כיון שאין דרך
הלולב להיות נפרך בציפורן עד אחר כמה
שנים. ובקהילת וורמיישא הנהיגו שהקהל
יטלו ג' אתרוגים חדשים, אבל לולבים היו
נוטלים רק שנים חדשים ואחד מהשנה
שעברה, ודלא כהראב"ד הפוסל לולב זה.
אמנם בזמנו של ערוך השולחן כבר היו
מצויים הרבה לולבים במדינתו, ולכן הוא
כותב (סי' תרמה ס"ד) שאין לסמוך להקל
על דעת התוספות בפרט עתה בזמנינו
שמביאים הרבה לולבים וגם כאן מגדלים
לולבים והדסים אין לברך על לולב שנתלבן.
ובשו"ת אבני צדק (או"ח סי' פו) דן לדעת

דברי שבת וברכה בהזכרת שם צדיק

בגמ': אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו (סוכה לה, ב).

כתב בספר דברי שלום (ח"ג סי' לה) ששני הלכות יש בנוגע להזכרת שמו של הצדיק הנלמדים ממה שנאמר (משלי י, ז) זכר צדיק לברכה, א. להודיע את צדקתו ושבחו של הצדיק וכמו שמצאנו אצל נח שכשהזכירה אותו התורה הזכירה שהיה צדיק תמים, ולכן צריך להזכיר את שבת הצדיק כשמזכירים את שמו. ב. לברך את הצדיק וכמו שבידך ה' את אברהם בשעה שהזכיר את שמו, הרי לנו שיש להזכיר ברכה לצדיק כשמזכירים שמו.

וביאר בזה מה שאמר רב חסדא בסוגייתנו שדבר זה רבנו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו, שכשהזכיר רב חסדא את דברי רבו רב הזכיר את שבחו ואמר רבנו הגדול, וברכו ואמר המקום יהיה בעזרו. וזהו המקור למה שנוהגים להוסיף תואר לפני שם של אדם צדיק כגון הרב, ואחרי הזכרת שמו לברכו ולומר שליט"א או זצ"ל. ודרכם של הראשונים היה להזכיר אחר שם של חכם תיבת שיח' או יצ"ו (ישמרוהו צורינו ויקיימנו), ומי שלא הוסיפו עליו ברכה זו היה הדבר לאות שמתכוונים לקללו. ועיין בשו"ת מהר"י מינץ (סי' יג). והגאון ר' ישעיה פיק בהקדמתו לפירוש שאילת שלום על השאילתות כתב התנצלות על שבכדי להקל על הוצאות הדפוס לא כתב תיבת ז"ל או זצ"ל אחרי הזכרת שמותיהם של תלמידי חכמים שהביא בספרו, וכתב שתמך יתדותיו על דברי הספר חסידים (סי' תשמה וסי' תתקפ) שכתב שאין צריכים לומר זכר צדיק לברכה כשמזכירים דבר תורה משמו של תלמיד חכם, כמו שאין אומרים זכר צדיק לברכה אחרי שמזכירים את שמו של משה רבינו או אהרן הכהן. וכתב ר' ישעיה פיק שכן אנו מוצאים שרש"י ותוספות כשהביאו שמותיהם של הראשונים כמעט ולא כתבו עליהם ז"ל או זצ"ל, וכן הסמ"ג והש"ך והסמ"ע והט"ז והמגן אברהם אינם מזכירים כמעט ז"ל או זצ"ל, וסומכים הם על דברי הספר חסידים (אך ראה כנסת הגדולה יו"ד סי' ר"מ הגהת הטור אות כה שתמה על דברי הספר חסידים וצדד כמה צדדים ליישב דבריו, והחיד"א בהגהותיו

אבד"ק דראביטש גם כן נוהג במנהג זה ליטול ט' הדסים, וכתב בביאור המנהג שכיון שבזמנם לא היו מצויים הדסים לחים אלא היו מוכרים אגודות של ג' ג' הדסים יבשים כרוכים יחד, וחששו אותם צדיקים שמא חלק מההדסים פסולים, ולא רצו להפריד הכריכה של ההדסים ולבדוק אותם אחד לאחד, ולכן היו נוטלים ג' אגודות כאלו כיון שבדאי ימצאו מתוכם ג' הדסים כשרים. וגם כיון שהיו חוששים שמא בתוך ימי החג יפסל אחד מן ההדסים כיון שחלק מההדסים מגולה ויכול ליפסל, לכן היו מוסיפים על ההדסים כדי שישארו מהם ג' הדסים כשרים. וכתב שם שמוהרצ"ה מזידיטשוב ותלמידיו לא היו נוהגים על פי סידור ר' יעקב קאפיל אלא על פי משנת חסידים וסידור ר' אשר, שבהם אין רמז לכך שצריך ליטול ט' בדי הדס, ואף על פי כן היו נוטלים ט' הדסים, ועל כרחך שלא היה זה מחמת סודות בקבלה אלא מחמת הטעמים האמורים. ולכן בזמנינו שמצויים הדסים לחים ומהודרים אין טעם ליטול ט' הדסים (וראה עוד צבא אהרן עמ' רסג).

להוסיף).

ולמעשה בזמן הגאונים היו נוהגים להוסיף על מגין ההדסים, וכן כתוב בשערי תשובה (סי' שיב) שהיו נוהגים במתיבתא כמה דורות שלא לפחות מס"ח הדסים כמגין לולב, וכן כתוב בהלכות פסוקות (סי' קפב) ובספר המנהיג (לולב סי' יט) שיש מקומות שעושים כן וכן כתב הטור (או"ח סי' תרנא) בשם רב עמרם. וכתב עוד בשערי תשובה שם שיש שנהגו בשישים ותשעה הדסים כמגין הדס, וכתבו בשבלי הלקט (השלם סי' שנח) והאגור (הל' אתרוג) שכך היה נוהג רב האי גאון, ועוד כתב בשערי תשובה שם שיש שלוקחים ע' הדסים כמגין פרי החג, ובשו"ת הגאונים (גינצבורג עמ' 4) כתב שהם היו נוהגים עד ק' הדסים.

אמנם בשלחן ערוך (או"ח סי' תרנא סט"ו) כתב שהמדקדקים אינם מוסיפים על שתי ערבות ושלושה הדסים עבות, וכתב בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' קע) שכך נהגו המקובלים הראשונים. וכן כתב בארחות חיים החדש (סי' תרנא סק"ב) שנכון יותר שלא ליקח יותר מג' הדסים, וכתב שכן נוהג חותנו האמרי יוסף מספינקא ורבותיו הקדושים, וכן הוא במנהגי קאמדינא (אות תצג) ומנהגי בית אליק (טל אורות, אות רב) ובדרכי חיים ושולם (השמטות והוספות אות תשסח) ובמנהגי הקול אריה (תולדות קול אריה, אות צג). וכתב בכף החיים (סי' תרנא ס"ק קלד) שגם על פי האריז"ל אין להוסיף על ג' הדסים.

ובשו"ת אבני צדק (או"ח סי' פה) האריך והביא מכל סידורי המקובלים (מלבד סידור ר' יעקב קאפיל שלהלן) שאין מבואר בדבריהם אלא שצריך ליטול ג' בדי הדסים וכל בד יהיו עליו משולשים, וכתב שכן היה גם מנהג זקינו הר"מ (בעל ישמח משה) מאיהל שהיה לוקח רק ג' הדסים. אמנם בסידור ר' יעקב קאפיל כתב בתוך דבריו שההדס הוא שלוש של שלוש שלוש שהם ט' בדים, ומבואר בדבריו שנקט שצריך ליטול ט' בדי הדסים, וכן היה מנהג הרבה צדיקים (רזא דעובדא עמ' צ, ערכי יהושע אות רי, קדושת ישראל בגדולת מרדכי אות פא), וכן הוא מנהג האדמו"רים בסאטמאר טשערנוביל וצאנז.

ושם באבני צדק (שם), והובא גם בליקוטי מהר"ח ח"ג עמ' צח) האריך בבירור מנהג זה, וכתב שאביו הגה"צ ר' אליעזר ניסן

הימים שכל יום ויום מצוה לעצמה היא, ואין טעם להצריך שיהיה האתרוג ראוי לכל שבעת הימים (וראה רוח חיים ס' תרמח ס"ק ג, בית השואבה דף קלד, בכף החיים שם ס"ק קכט).

ובשו"ת בית שערים (או"ח ס' שמא) ביאר צדדי המחלוקת, שלדעת הפרי מגדים (ס' תרכט א"א ס"ק יב) שכתב שהטעם שסכך שאינו ראוי לשבעה אי אפשר לסכך בו הוא כיון שדין מסוים הוא בסוכה שצריך סוכה הראויה לשבעה (סוכה כג.) ואם הסכך לא יחזיק לשבעת הימים אין זו סוכה הראויה לשבעה, אם כן ודאי אין פסול זה שיין אלא בסוכה שלמדו בה מפסוקים שצריכים סוכה הראויה לשבעה ואין זה שיין באתרוג. אך לפי מה שכתב הרשב"א (סוכה יג:) שהטעם שאין לסכך בסכך שיבול בתוך ימי החג הוא כיון שחוששים שמא ימשוך לישב תחתיו גם אחר שיבול, יש לומר שחשש זה קיים גם באתרוג שיש לחוש שמא יבוא ליטלו גם אחר שייצטמק וזהו טעמם של הפוסלים, וטעמם של המכשירים הוא כיון שהם סוברים שדווקא בסוכה שמצוותה כל היום וכל הלילה בלי הפסק יש לחוש שמא ישב בה כל הזמן ולא יצא ממנה גם כשיבול הסכך ותהיה חמטה מרובה מצילתה, אך באתרוג שכל יום הוא מצוה אחרת אין לחוש שמא יטול היום אתרוג קטן מכשיעור מחמת מה שאתמול נטל את האתרוג הזה, כיון שכל יום היא מצוה אחרת.

אך הקשה בבית שערים על המכשירים, מהמבואר בסוגייתנו שאתרוג שנימוח וסמפונותיו עומדות שולט בו האויר ולכן הוא עתיד להסריח ולהיפסל וגם עכשיו הוא פסול, ואם כן מבואר שאתרוג שעתיד ליפסל בתוך ימי החג פסול הוא גם עכשיו, והוא הדין לכאורה לאתרוג קטן שעתיד בתוך ימי החג להיפחת משיעורו. ודחה בבית שערים שיש לומר שאתרוג שנימוח כבר התחיל בו הפסול שלו, וכיון שהתחיל הפסול שעתיד לפוסלו לגמרי הרי הוא פסול כבר עכשיו. אבל אתרוג קטן אין בו עכשיו שום פסול, וכיון שלא התחיל בו שום פסול אין לפסלו.

ודעת החזון איש (או"ח ס' קמז ס"ק ב) היא שאתרוג שהיה בו כשיעור לפני סוכות הרי הוא כשר לנטילת לולב גם

בסוגייתנו שאין ברכת המקום יהיה בעזרו שייכת אלא מחיים.

ובספר אבן ספיר (ח"א סוף פרק כב) העיד שיעוד בזמנו היה נהוג בארץ תימן שכשמזכירים שם אדם חשוב אומרים "עליו השלום", ובספר מקור ברוך (פכ"ה ס"א) דן בטעם הדבר שאין מנהגינו כן ואיננו אומרים ברכת עליו השלום אלא על מי שאינו בארץ החיים.

אתרוג קטן שבתוך ימי החג הצטמק ונקטן משיעורו

בגמ': אתרוג קטן וכו'. (סוכה לו, ב.)

כתב בברכי יוסף (או"ח ס' תרמח ס"ק ד) שנסתפקו מקצת מחכמי דורו בדין אתרוג קטן שיש בו שיעור ביצה בצמצום, וכיון שדרכו של האתרוג להצטמק ודאי הוא שבתוך ימי החג יחסר האתרוג משיעורו, והסתפקו אם יכולים לצאת בו חובת אתרוג כשיעורו יש בו שיעור. שיש מהחכמים שדימו דין האתרוג לדין סכך שכתב הרמ"א (או"ח ס' תרכט ס"ב) שכל שעתיד להתייבש בתוך ימי החג רואים אותו כאילו עכשיו הוא כבר יבש ואינו כשר לסכך, והוא הדין לאתרוג שאם עתיד הוא להתחסר משיעורו רואים אותו כאילו הוא חסר כבר עכשיו ואין יוצאים בו, ויש מהחכמים שדחו ואמרו שדווקא לענין סוכה צריך שיהיה הסכך ראוי לכל ימי החג כיון שכל ימי החג מצוה אחת הם שגם בלילה חייבים בסוכה (ראה סוכה מה:) ולכן צריך שתהיה הסוכה ראויה לכל הימים, אך באתרוג אין קשר בין היום הראשון לשאר

לספר חסידים ס' תתקפ כתב שדבריו אינם מספיקים וכאשר יראה המעיין).

אמנם נחלקו הפוסקים אם ברכה זו שהוזכרה בסוגייתנו שהמקום יהיה בעזרו היא ברכה שמברכים על צדיק בעוד בחיים או שמברכים אותה אחר מותו. שהב"ח בסוגייתנו הגיה וכתב שאין לגרוס אמר ליה רבא לרב חסדא שאמר על רב המקום יהיה בעזרו, אלא אמר רבא, וכך כתב בערוך לגר בסוגייתנו. וטעמם הוא כיון שהם נקטו שברכת המקום יהיה בעזרו אינה שייכת אלא באדם חי שיש לבקש שיהיה המקום בעזרו בפעולותיו, ואינה שייכת באדם שנסתלק מהעולם, וכיון שרבא נולד ביום שנפטר רב יהודה שהיה תלמידו של רב נמצא שלא היה רבא חי בזמן שהיה רב חי, ולא היה יכול לדבר אל רב חסדא כשרב חסדא אמר על רב המקום יהיה בעזרו ששייך היה לומר כן רק בחי רב. אמנם בדברי הרא"ה בסוגייתנו מבואר שאמירת המקום יהיה בעזרו שייכת גם לאחר מיתה והיא כעין אמירת זכר צדיק לברכה, ולפי זה מיושבת גירסתנו בגמרא שרבא דיבר עם רב חסדא בזמן שרב חסדא אמר על רב המקום יהיה בעזרו, כיון שבאמת היה הדבר אחר פטירת רב ואף על פי כן שייך היה לומר עליו שהמקום יהיה בעזרו, והיינו לענין שתיפסק הלכה כמותו וכיוצא בזה. והעירו מהאחרונים שלפלא הוא הדבר שהערוך לגר עצמו כותב בשו"ת בנין ציון (ח"א ס' יד) לשון המקום יהיה בעזרו על החתם סופר בשנת תר"ג, והדבר היה הרבה אחר פטירת החתם סופר שנפטר בשנת ת"ר (שם בצלאל ס' יג), שלא כדבריו

סוכות משעלה עמוד השחר ועד שנוטלים את הלולב, וכתב שלפעמים נכשלים בזה שכדי שיוכלו ליטול לולב לפני שתיית הטיי מזדרזים ונוטלים את הלולב קודם הנץ החמה כדי שכבר יוכלו לשתות, וכן לא יעשה שמצוות נטילת לולב זמנה הוא אחר הנץ החמה, וכתב השדי חמד שהוא רגיל להזהיר בזה את העם ורבים שומעים לדבריו.

ומהר"ח פאלאג'י בספרו רוח חיים (אור"ח סי' תרג סק"א) הביא דברי הרוקח (סי' שנג) שכתב שמה שנוהגים החתנים להתענות עד אחר ברכת הנישואין, מצא באגדה שהוא כיון שהמצוה חביבה עליהם, כדרך שעושים חסידים הראשונים שהיו מתענים על מצוה החביבה כגון לולב ושאר דברים. וכתב ברוח חיים שמדברי הרוקח נראה שנכון להתענות לפני נטילת לולב ולא לשתות קאווע וכדומה באשמורת קודם שיברך על נטילת לולב, כיון שראוי להתענות לפני המצוה משום חיוב המצוה שלא יפנה ימין ושמאל ולא יעסוק בשום דבר אחר ולא יסיח את דעתו מהמצוה עד שיקיימנה, וכתב ברוח חיים שהוא דבר נאה ומתקבל (וראה שם מש"כ בשם שו"ת בשמים ראש סי' עד ומש"כ בזה עוד).

לשתות קודם נטילת לולב. או שמא נאמר ששתיה היא בכלל אכילה וכשגזרו שלא לאכול לפני נטילת לולב גם איסור השתיה הוא בכלל הגזירה. וכתב בהשיב משה ששתיה שאינה של תענוג אלא כדי שלא יצטער בצמאוננו, מסתבר שאין לאסור, שלפי מה שכתב המגן אברהם (סי' תרג סק"ד) שטעימות מיני מאכל לפני נטילת לולב מותרת, כל שכן שמותר לשתות כיון שטעימה חמורה משתיה ואם התירו לטעום כל שכן שמותר לשתות, ואף לפי מה שצייד המגן אברהם שמדברי התוספות נראה שאסור לטעום לפני נטילת לולב, יש לומר ששתיה שדינה קל יותר מדין הטעימה לא אסרו אותה, ולכן מי שמצטער ורוצה לשתות כדי שלא יצטער מצמאוננו ואינו יכול בנקל להשיג לולב וליטלו לפני השתיה, ודאי יכול להקל ולשתות לפני נטילת לולב. אך שתיה של תענוג שלא מחמת צער יתכן שאף היא בכלל האיסור וראוי להימנע ולא לשתות שתיה של תענוג לפני נטילת לולב.

ובשדי חמד (מערכת ד' מינים סי' ג אות כב) הביא דבריו של בעל השיב משה, וכתב שכבר פשט המנהג להחמיר שלא לשתות שום משקה בשני ימים טובים של

אחרי שנתקטן מכשיעור, ונקט שכל הפסול באתרוג קטן מכשיעור הוא רק כיון שחוששים שבוסר הוא ולא בשל עדיין, ולכן אם כבר היה בו כשיעור נתברר כבר שאינו בוסר, ולכן גם אם חזר וקטן אין בו חשש פסול.

שתיית קאווע (קפה) לפני נטילת לולב

במשנה: מי שבא בדרך ואין בידו לולב משיכנס לביתו יטול על שולחנו (סוכה לה, א).

במשנה, מי שבא בדרך ואין בידו לולב משיכנס לביתו יטול על שולחנו, ומבואר בגמרא שמשנתנו עוסקת אחרי יום טוב ראשון, שיוכל לבא בדרך ביום זה, וכיון שנטילת לולב אחרי היום הראשון אינה אלא מדרבנן לכן אם התחיל לאכול לפני נטילת לולב אינו צריך להפסיק בסעודתו אלא אם כן אין לו שהות ליטול את הלולב ביום אחרי הסעודה, אבל ביום טוב ראשון שנטילת לולב היא מן התורה אסור לאכול לפני נטילת לולב, ואם התחיל לאכול צריך להפסיק לאכול וליטול את הלולב גם אם יש שהות ביום ליטול את הלולב אחרי הסעודה. וכן נפסק להלכה בשו"ע, ובשאר הימים נפסק שלכתחילה אסור לאכול לפני נטילת לולב ורק בדיעבד אם התחיל לאכול אינו צריך להפסיק. וכתב בערוך השולחן (אור"ח סי' תרג סעיף ה) שנראה ששתיית חמין ודאי מותרת לפני נטילת לולב ואפילו ביום הראשון, כמו שמותר לשתות חמין לפני התפלה, וכן כתב באלף המגן (סי' תרג ס"י).

אמנם בשו"ת השיב משה (אור"ח סי' יט) נשאל אם מותר לשתות קאווע ושאר משקים לפני נטילת לולב, אם נאמר שכיון שהאיסור לאכול לפני נטילת לולב הוא מחמת החשש שעל ידי האכילה ישכח לבסוף ליטול את הלולב, ואם כן במשקים אין לחשוש לזה כיון שאין מצוי שישכח על ידי כך ליטול את הלולב, ואם כן מותר

הרה"ק רבי ישראל פרידמן זי"ע האדמו"ר מבאיאן לייפציג א' דר"ח אלול תשי"א

לחזור חזרה לארץ ישראל. בשנת תרצ"ט נמלט מהנאצים לשווייץ ולאחר מספר חודשים עלה לארץ ישראל והתיישב ופתח בית מדרש ברחוב יבנה בתל אביב, כמו שאר אדמו"רי רוז'ין שעלו ארצה.

רבי ישראל היה חולה במשך כל שנות חייו ולא הרבה לצאת ולהסתובב בין החסידים, אך בכל שנות שהותו בארץ נסע בל"ג בעומר למירון להדליק את ההדלקה המסורתית שהייתה בחזקת משפחתו.

נתבקש לישיבה של מעלה בא' דר"ח אלול תשי"א, ונטמן בבית החיים העתיק בצפת.

נולד בא' סליחות כ"ד אלול תרל"ח בסאדיגורה, זקינו הרה"ק אדה"ז מסאדיגורה זי"ע התבטא אז עליו ער איז געקומען ווי אגרויסע חסיד, כי גדולי החסידים שבאו להשתתף בצל רבם בחודש האיתנים נהגו להקדים ביאתם לסא"ג על יום ראשון דסליחות.

משחר טל ילדותו קיבל את חינוכו תחת פיקוחו האישי של אביו ה"פחד יצחק שהועיד לו כמו לשאר אחיו מורים ומחנכים מופלגים מגדולי החסידים, ועל אף היותו יודע חולי ומכאוב מימי נעוריו, נודע בגודל שקידתו והתמדתו בלימוד תורה.

בגיל צעיר מאד זכה לסיים את הש"ס שנלמד בעיון ובסעודת הסיום הופיע אביו במיוחד וביטא את הערצתו אליו.

בטר"ב סיון תרנ"ה בא בברית האירוסין

עם הרבנית מרים בת דודו אחי אביו רבי שלמה'ניו מסא"ג, והגם שרבי שלמה'ניו ה' כבר ב"ד שנה בעלמא דקשוט ראו זקני החסידים בשידוך זה קיום רמיזת דבריו של חותנו שראהו בימי ינקותו והפטיר עליו עהר איז דאך אויך אונזער'ם א קינד. נשואיו התקיימו בבאיאן בתרנ"ו ברוב פאר והדר.

בזמן מלחמת העולם הראשונה נמלט יחד עם אביו ואחיו לווינה. לאחר פטירת אביו בשנת תרע"ז החל לכהן באדמו"רות והקים את חצרו בלייפציג הגרמנית.

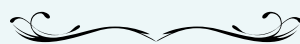
בשנת תרצ"ה ביקר בארץ ישראל ובשובו ללייפציג אמר שבדעתו

גאון במידת 'הצנע לכת'

גאון ה' במידת ה"הצנע לכת", וכמפורסם הסיפור שבאחד מימי ביקורו

בירושלים עיה"ק, הוצרך המשמש, הרה"ח ר' לייבלי כהן ע"ה, להוציא דבר מה מחדר אשר בו התאכסן הרבי, והיות שהדבר אירע בשעת לילה מאוחרת, וכבר עבר הרבה זמן רב מעת שמרן הוריד את הכפתור של המאור, וחושך השתרר בחדר, החליט המשמש להיכנס בלאט, למען לא יפריע את מנוחתו ולהוציא משם את הדבר המבוקש, אך מה מאד נדהם ונרעש שמיד בפתחו את הדלת של חדרו מצא אותו יושב על כסאו ליד השלחן עטור בלבושו וחגור בחגורתו פניו להבים וכולו שרוי בדביקות עילאית.

נר ישראל

הרה"ק ר' חנוך העניך דוב מאלעסק זי"ע בעל "לב שמח" א' אדול תרמ"ד

(שבת שלום) דזהו משום שהוא יום קדוש בפני עצמו.

והנה ידוע שתקופת ביאת משיח צדקנו ב"ב, נקרא יום שכולו שבת, ולזה מבקשין קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה, היינו עת קץ הימין אשר אז אין מזכירין ברכה לא ליום ולא ללילה, יען יום קדוש הוא לעצמו.

רחשי לב

הטעם שעלה לתורה לפני פטירתו בפסוק "בנים אתם"

בנים אתם לה' אלקיכם (יד, א).

מסופר על הרה"ק רבי חנוך העניך דוב מאלעסק (חתנו של הרה"ק השר שלום מבעלזא) זצ"ל, שדרכו בקודש ה' שבשום פעם לא הניח לעשות הוספה בשבת קודם ששי, והוא בעצמו עלה ששי ואחד עלייתו לתורה עשה הוספות אם נצרך.

דבר פלא היה בשבת פרשת ראה, קודם פטירתו [נפטר ב' דר"ח אלול שנת תרמ"ד] שציוה לעשות הוספות מתחילת הפרשה ועלה ששי והתחיל העלייה בפסוק 'בנים אתם לה' אלקיכם' ולא ידענו טעמו, ואח"כ אחר פטירתו בשבוע הלז ראינו מה שאיתא על פסוק זה באוה"ח הק' וזה לשונו:

"בנים אתם וגו'. צריך לדעת מה טעם סמך מאמר בנים אתם למאמר תתגודדו, נראה שנתכוון לומר שבמיתת איש אין אבדה למת אלא הרי הוא דומה לאדם ששלח בנו לסחורה לעיר אחרת ולימים שלח האב אחר בנו ואין העדר הבן אלא מן המקום שהלך משם אבל על כל פנים ישנו ואדברה בטוב לו שחזר הבן אצל אביו שהוא מקור החיים, ועל זה אין לנו להתגודד ולשים קרחה מה שאין כן העכו"ם שלא נקראו בנים לה', והוא אומרו אתם לשלול העכו"ם שעליהם ידוע הדוים ביום מיתתם שהם מתים מיתה שאינם עוד בנמצא בין החיים" עכ"ל ודו"ק.

אור חדש (עמ' פד - נדפס שנת תרצ"ו)

הרה"ק רבי חנוך העניך דוב נולד בבעלזא בשנת תק"ס לאביו רבי שמואל בן הרה"ק רבי מאיר מבעלזא [תלמיד הבעש"ט הק', והיו קוראים אותו ר' מאיר הקדוש].

רבו המובהק שלמד ממנו רוב תורתו בנגלה ובנסתר באהבה ויראה וחסידות הי ה חותנו הרה"ק מוהר"ש מבעלזא זי"ע, כמו"כ הרבה לנסוע אל הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע. שהתחיל לנסוע אליו יחד עם חותנו הק', שגם הוא היה מסתופף בסטרעליסק, וכפי שסיפר אח"כ הרה"ק שהיה בסטרעליסק שמונה פעמים ביחד עם חותנו, ואח"כ המשיך לנסוע גם בעצמו לשם, וביחד שבת אצל השרף מסטרעליסק זי"ע לב פעמים!

בהיותו בן פ"ד שנה נסתלק לשמי רום ביום ו' עש"ק פ' שופטים ב' דר"ח אלול תרמ"ד. בשעת הסתלקותו נעצרו כל השעונים שהיו בבית, וכן השעונים שנשאו אלו ששהו שם.

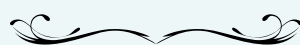
גודל התמודדותו בלילות

לאחר נישואיו היה הרה"ק סמוך על שולחן חותנו בבעלזא, ושם עסק בתורה וביראה בנגלה ובנסתר, ומסופר שפעם שאלו להרה"ק, אם אמת הדבר מה שהבריות אומרים על חותנו הרב הקדוש מבעלזא, שהוא היה ניעור אלף לילות. וענה הרה"ק על זה: אני בעצמי הייתי ניעור יחד עמו יותר מג' אלפים לילות ועסקנו בתורה. וזהו חוץ מהאלף שהיה ניעור לבדו.

גל ליענסק

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה

הלב שמח פירש את נוסח הפיוט בהגדה של פסח, קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה, דמטו משמ' דצדיקים אהא דבימות החול מברכים איש את רעהו בבוקר א גוט מארגען, (בוקר טוב) ובלילה א גוטע נאכט, (לילה טוב), אבל בשבת מברכים תמיד א גוט שבת,

הרה"ק רבי אליעזר האגר מוויזניצא בעל הדמשק אליעזר ב' אלול תש"ז

בעקבות מאמצים מרובים, לא חדל מלאסוף כספים רבים עבור היהודים ששהו אז במחסור ובמצוקה קשה, ושלחם לנזקקים בדרכים שונות ומסוכנות.

בשנת תש"ד, קיבל רבינו אישור לעלייתו ארצה, והוא מיהר לממשו ולעלות דרך היבשה, מאחר שדרך הים באותן שנים היתה רבת סכנות, עקב הצוללות הגרמניות שהטביעו כל כל שייט שמצאו בלב ים. ולאחר חג הפסח, דרכו רגליו על אדמת ארץ הקודש, לשמחת מאות חסידיו ותלמידיו. ביתו מלא היה במבקשי פניו, שבאו לקבל את ברכותיו שלא שבו ריקם.

בארץ השתקע רבינו בתל אביב, בה הקים את ישיבת וויזניץ מחדש, לאחר שעלה ארצה אחיינו, הישועות משה זיע"א, מסר רבינו את ניהולה בידיו בלב

עריסתו של רבינו עמדה ביום כ"ב שבט תרנ"א בבדווילא, בבית אביו הרה"ק בעל אהבת ישראל מוויזניץ זיע"א, שהיה חתן האמרי נועם מדזיקוב זיע"א. אביו הקדוש התבטא אודותיו, "כשאבוא לעולם העליון שם ישאלוני מי אתה ומה מעשיך, אשיב, אני אביו של אליעזר'ל".

בהיותו בן שש עשרה שנים, היה לחתנו של הרה"ק רבי יצחק מאיר העשיל מקאפשניץ זיע"א. אחרי חתונתו הגה בתורה יומם וליל, הדיר שינה מעפעפיו, והכל בהסתר ובהצנע מעיני הבריות.

בעת מלחמת העולם הראשונה, התגלגל רבינו לווינה, בה עסק רבות בצרכי ציבור עבור הפליטים הרבים שהיו בה. עבר בין בתי החולים והתעניין במצבם, כן שלח כספים רבים לארץ

הקודש, בה סבלו באותה עת חרפת רעב. בנוסף, פעל רבות עבור כלל אחינו בית ישראל מכל החוגים, שחויבו לשרת בצבא, לא חת מללכת לבדו אל הממונה על לשכת הגיוס, שהיה אדם קשה עורף ורשע לב, והשפיע עליו לעשות כמיטב יכולתו לשחרר יהודים מהשירות בצבא.

בווינה, עסק רבינו בלימוד עם הגאון בעל מחזה אברהם, רבי מאיר אריק, רבי יוסף ענגיל, כן התיידד עם הרה"ק רבי משה מבאיאן, ועוד גדולי עולם ששהו בווינה באותן שנים. שנים אחרי כן, משמיע היה לתלמידיו חידושים אותן שמע מפייהם באותן שנים. בשנת תרפ"ב, נקרא לכהן כרבה של וויזניץ. ובתרפ"ג פתח שם את ישיבתו "בית ישראל ודמשק אליעזר" שהתפרסמה בכל העולם, בה התחנכו מאות בחורים בני עליה. אודותיה ספרו, שכאשר פגש רבינו את רבי מאיר שפירא זצ"ל ראש ישיבת חכמי לובלין, אמר לו, "מקנא אני בכם על תלמידים המצוינים". השיבו רבי מאיר, "אדרבא, אני מקנא בכם, אנו מקבלים בר אוריין, ובישיבתנו הוא משתלם יותר. אבל אתם לוקחים בחור פשוט, והופכים אותו לתלמיד חכם, שלכם גדול משלנו". (ימי זכרון)

בשנת תרצ"ו אחרי הסתלק אביו הקדוש, דבקו בו חסידיו אביו, ואהבוהו כנפשם. רבים מכל החוגים, נהרו בשבתות ובימים טובים לשולחנה הטהור, לחזות באור פני מלך, ולשמע את נועם זמירותיו, שהרעידו את מיתרי הלב. גדול היה בתורת הנגלה ויד לו בתורת הנסתר.

בשנות המלחמה ברומניה, נעצר רבינו מספר פעמים על ידי השלטונות האנטישמיים, ונאסר משך זמן בכלא. אחרי ששוחרר

שמח.

מצב בריאותו של רבינו לא היה תקין עוד מימי נעוריו, המאורעות הנוראים של ימי המלחמה, עם כליאתו בבית האסורים, רופפו עוד יותר את בצב בריאותו, בארץ עבר טיפולים רבים, אולם הוא נחלש מיום ליום. כפי שאמר לבעל שומרי אמונים זיע"א שהגיע לבקרו, "הרופאים אומרים כי אני חש יותר בטוב, אך אני מרגיש שכוחותי הולכים ואוזלים מיום ליום.

על אף מצבו הקשה, המשיך רבינו לקבל את הכלל בסבר פנים יפות, בדרך עודד תמך וסייע, והמשיך לעסוק רבות בעניני אגודת ישראל ושאר עסקי הכלל. כן שלח סכומים עצומים לצרכי צדקה. והמשיך ללוות את כל עיני ישיבתו הקדושה בתל אביב.

ביום חמישי ב' אלול בשעות הערב, נשבה ארון הקודש ורבינו עלה בסערה השמימה, כשתלמידיו וחסידיו סובבים את מיטתו. למוחרת נקבר בהלוויה גדולה שירושלים טרם ראתה כמותה, בהשתתפות גדולי ורבני ארץ הקודש. אחדים מתלמידיו שהיו קשורים אליו בלב ונפש, אשר רבינו שימש להם כאב ואם, התעלפו בשעת ההלוויה מרוב צער ועוגמת נפש. מקום מנוחתו במדומי הר הזיתים, צמוד לאוהל רחמיסטריווקא.

שלוש בית ע"י ביקור בחנות שעונים

יום אחד הלך בלוויית משמשו ברחובה של עיר בדרכם עברו ליד חנות שעונים, אחרי שהמשיכו מעט, אמר רבינו, "הבה נכנס לחנות השעונים". בהיכנסם אמר רבינו, "זקוק אני לשעון הטוב ביותר בחנותך, לתיתו כמתנה לרבנית".

שבתי איפוא על עקבותי ונכנסתי אל החנות, הראיתי לו שאינני סומך בבחירת השעון עליו כלל כי אם עליה ורק היא המבינה, בזה בוודאי תשקוט הסערה וישוב השלום לשרור במעונם.

אוצרות פניני החסידות

המוכר הציע לפניו כמה שעונים, ועל כולם נענה רבינו, "לא לשעונים כאלו כוונתי, לא באלה אני חפץ, הבא בבקשה עוד כמה שעונים נאים מהם, כך חזר ונשנה כמה פעמים באמרו, "הרבנית מבינה גדולה היא, על כן חייב השעון להיות משופרא דשופרא כראוי וכיאות למבינים".

עד שאמר, "קרא נא לבני ביתך, אולי הם יבינו מי הוא זה ואיזה הוא השעון אשר ימלא את רצון הרבנית בשלימות". וכן הווה, אחד השעונים שהציעו בני ביתו של המוכר נשא חן בעיני רבינו, הוא לוה סכום מעות משמשו ושילם למוכר, וקנה את השעון היקר.

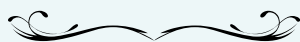
המשמש לא ידע את נפשו מרוב תדהמה, מה אירע שהרבי ראה לעשות כן, להכנס לחנות ולא עוד אלא לקרוא לבני ביתו של המוכר, ולקנות שעון שהרבי כלל לא זקוק לו. הוא שטח את תמיהתו הגדולה בפני הרבי ושאל מדוע זלזל הרבי כל כך בכבודו.

ענהו רבינו, המצווה להשכין שלום בין איש לאשתו גובר ועולה על הכל. כשעברנו סמוך לחנות, שמעתי את המוכר גוער בבני ביתו שהיא מקלקלת לו את מסחר השעונים, אינה מבינה מאומה בטיב השעונים ובייפיים, בבערותה בעסקי שעונים, מרחיקה את הקונים מחנותם.

ידידותו הנפלאה עם מרן ה'אמרי אמת' זי"ע

מקור הידידות של הרה"ק ה'אמרי אמת' מגור זי"ע עם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' מוויז'ניץ זי"ע נבעה עוד מפגישותיהם בוינה בשנת תרפ"ט. בעלותו ארצה המשיך ה'דמשק אליעזר' את קשריו הידידותיים עם ה'אמרי אמת' והיה מבקר אצלו לעתים. בנו הרה"ק הפני מנחם זי"ע א סיפר על החיבה המיוחדת אל ה'דמשק אליעזר' מאת אביו ה'אמרי אמת', עד שאמר עליו פעם: אילו היה גר בפולין היה כובש חצי המדינה. וסיפר עוד שהיה קם בפני ה'דמשק אליעזר' בהיכנסו אליו. בענותותו הידועה העיר לו ה'דמשק אליעזר': מי אני שהרבי קם בפני. תשובתו היתה: כתוב בזוהר הקדוש שקימה בפני תלמיד חכם היא סגולה ליראת שמים.

(ספיר ויהלום פר' עקב ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבי יצחק ישעיה מטשעחויב זצ"ל הי"ד

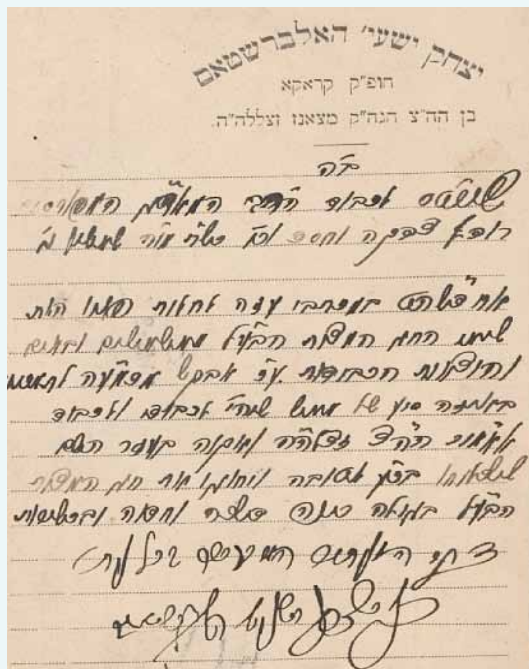
[בן זקוניו של הרה"ק מצאנז]

ג' אדול תש"ג

מצאנז זי"ע"א (והובא בספר 'שערי שמחה', עמוד פח): כשבאו לחלק את ירושת אביהם הקדוש, הסכימו האחים הקדושים לתת את התפלין שנתעטר אביהם לבן הזקונים, הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשעחויב זי"ע"א, שעדיין היה לפני הבר מצוה. ואלו האח הגדול, הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע"א, רצה את התפלין לעצמו בטענה שהם בכלל 'פי שנים' המגיע לבכור. אולם אחיו הרה"ק רבי דוד מקשאנוב התנגד לכך, וטעמו נמוקו עמו בידעו כי אחיו הגדול ישנה את הקשר בתפלין של ראש לקשר פשוט כדעתו ושיטתו, ושלא כפי שהיה נוהג אביו, אבל עדין נשארה טענתו של הרה"ק משינאווא שמגיע לו גם בהם 'פי שנים'.

השיב על כך הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע"א בחכמה ובתבונה: הנה

מה היא חשיבותם של תפלין אלו כשלעצמן, והרי כל חשיבותם היא משום שאבינו נשאן על ראשו, וכשיתפללו בהן יש לקוות שהתפלה תהיה בכונה קדושה וגבוהה יותר ותעלה מעלה מעלה, אם כן הרי כל המעלה היא להבא ולעתיד, וכלל מסור בידינו שאין

הגה"ק רבי יצחק ישעיה הלבדשטאם מטשעחויב היה בן זקונים של הגה"ק מצאנז.

נולד בשנת תרכ"ד, ונתחנך אצל אחיו הגה"ק משינאווא ומגארליץ. נשא את בתו של הרה"ק רבי יחיאל העשיל מקריליוויץ (בן הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב, בהרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא), חתן מהר"י מבעלזא שעל שלחנו היה סמוך אחר נשואיו ולמד שם בחברותא עם בנו הגה"ק מהר"ד. אחר פטירת זוגתו, נשא את בת הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב בעמח"ס עטרה לראש צדיק.

בשנת תרמ"ג נכתר לאב"ד טשעחויב, וכעשר שנים לאחר קבע מושבו בקראקא, והיה נערץ ונקדש על כל חסידי צאנז וכל אנשי העיר קראקא. נהרג עקב"ש בשנת תש"ג, הי"ד.

יידש את התפלין של אביו

הרה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע

מעשה נפלא שהיה בעת הסתלקותו של הרה"ק הדברי חיים

הדת במונטריאול (אגורה באהלך עולמים עמ' נו): סיפר לי הרה"צ רבי מרדכי מבילגורייא זצוק"ל ששמע מאביו הרה"ק המהר"ד מבעלזא זיע"א, שבצעירותו למד בחברותא עם כ"ק הרה"צ מו"ה ישעי' מטשחויב הי"ד בנו של הרה"ק הדברי חיים' מצאנז זיע"ע שישב קעסט בבעלזא אצל חותנו זקנו הרה"ק המהר"י זיע"א, ופעם התקשו מאד בדברי תוספות בבבא בתרא, בלילה בא הרה"ק מצאנז זיע"א בחלום אל המהר"ד והסביר לו את דברי התוס', כשסיפר זאת לאביו הרה"ק מהר"י מבעלזא זיע"א, אמר לו שהרה"ק מצאנז מכיר לו טובה על שלומד עם בנו שיעור בכל יום ולכן התגלה לו בחלום.

(ספיר ויהלום פר' מקץ ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הבכור נוטל פי שנים בראוי כבמחזק.

ובשל כך נמנו האחים והחליטו לערך גורל ביניהם, והרה"ק רבי ברוך מגארליץ זיע"א אמר, שאם רצון אבינו היה שהבן הצעיר יירש את התפלין אז בודאי יזכה הוא בגורל. ואכן הטילו את הגורל, וכן הוה, והוא אשר זכה בגורל. וכידוע, שהרה"ק מטשחויב היה מניחם קדם התפלה, ואחר כך היה חולצם ולתפלה היה מניח תפלין אחרים.

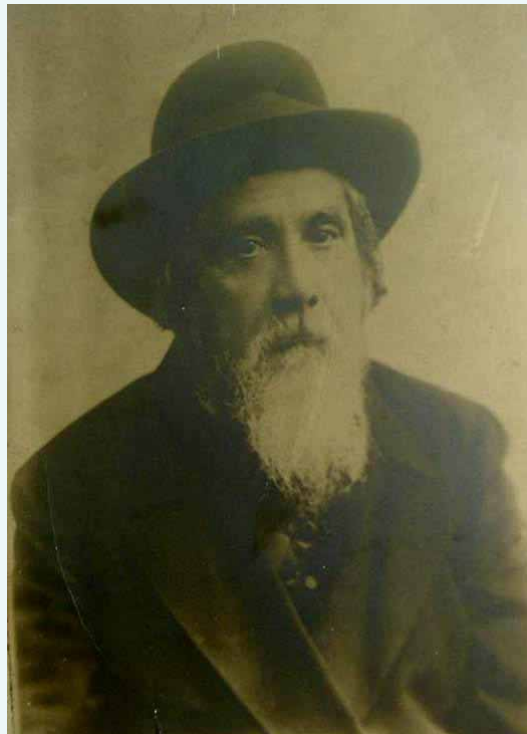
(ספיר ויהלום - בר מצוה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הדברי חיים' בא בחלום כדברת הטוב

כתב הגה"צ ר' יעקב יצחק גיימאן זצ"ל אב"ד פאפא וקהל מחזיקי

הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ"ל בעל 'אור שמח' ו'משך חכמה' ד' אדולף תרפ"ו

שמחה התכופף כלפי ארונה ואמר: "חיה חיה, אל תדאגי, עוד בשנה זו אבוא אליך". ואמנם באותה שנה נתבקש לשיבה של מעלה ביום ד' באלול תרפ"ו.

דעת תורה היפך דעת בעלי בתים האגדה מספרת על הגאון הרוגוטשאבר זצ"ל, כידוע היה בידדות נפלאה עם הגאון ה"אור שמח" שהיה רב בעירו - בדווינסק. וכל אימת שהתעוררה לאחד קושיה או חידוש בלימודו היה הולך לרעהו הגאון, ומתפללים ביניהם בעמלה של תורה.

פעם אחת, היה זה בערב שבת קודש נתעורר להרוגוטשאבר חידוש מסוים והלך לבית רעהו האור שמח להציע לפניו דבריו. נשאו ונתנו כדרכה של תורה, ונתהווה ביניהם ויכוח מסוים ולא הגיעו לעמק הפשרה, הזמן התאחר וזמן כניסת השבת קרב ובא. הציע ה"הרוגוטשאבר" הנה ידוע שדעת תורה היא היפך דעת בעלי בתים, נעצור איפוא איש מן הרחוב ונשאל לדעתו, ומה שהוא יגיד יהא סימן והוכחה שההיפך הוא הנכון. ואכן כך עשו והאיש אמר כהרוגוטשאבר, א"כ ראי' לדבר שהואור שמח צודק. לא הסכים הרוגוטשאבר ואמר שמבחן זה טוב לכל ימי השבוע, אבל בערב שבת איתא בגמ' (ב"ק לב.) שאף דהדין הוא דאדם מועד לעולם ואם הזיק בכל מצב הוא חייב מכל מקום בערב שבת בין השמשות

נולד בשנת תר"ג בעיר בלטרמנץ פלך ווילנא לאביו רבי שמשון קלונימוס. אביו היה למדן גדול ומרביץ תורה.

התפרסם כגאון מצעירותו. אחרי חתונתו ישב בביאליסטוק אצל חמיו. אשתו פרנסה אותו במסחר והוא ישב ועסק בתורה שנים רבות.

בשנת תרמ"ח נפטר הגאון רבי ראובן הלוי דינבורג אב בית דין של דווינסק, ורבי מאיר שמחה נתמנה לממלא מקומו והפך לרבה של דווינסק.

כארבעים שנה שימש כרב העיר דווינסק. רבי מאיר שמחה חי בדוחק ולא רצה ליהנות משל אחרים. פעם החליטו ראשי הקהילה להוסיף על משכורתו, והוא התנגד לכך באומרו שבמשכורתו הקבועה יש לו די מחסורו, וסירב לקבל שום הוספה.

בשנת תרס"ב, כארבע עשרה שנים לאחר שנתמנה לרב בדווינסק, החל

בהדפסת ספרו הגדול "אור שמח" על הרמב"ם. שלושה חלקים יצאו בחייו בוורשא, והחלק האחרון נדפס לאחר פטירתו בעיר ריגא על ידי רבי מנחם מנדל ז"ל, אב בית הדין של ריגא, שהוציא לאור גם את הספר "משך חכמה" על התורה שנה לאחר פטירתו של רבי מאיר שמחה.

רבי מאיר שמחה היה נערץ בקרב קהל עדתו ובקרב אנשי העיר דווינסק.

בשנת תרפ"ו נפטרה אשתו הרבנית חיה. מספרים שרבי מאיר

(עיי"ש בגמ' א"כ) רץ אדם בהכנותיו לשבת והזיק פטור, והטעם כיון דממהרין אז אין דעתו של אדם מיושבת עליו. סיים הרוגוטשאבר: א"כ לא היה לו דעת בעלי הבתים אמיתית, ואין הוכחה עם מי הצדק.

תחיית המתים בכה אמונה התמימה בנביא

הגאון בעל המושך חכמה זיע"א כתב דברים נפלאים אודות 'אמונת חכמים', בביאור הפטרת פרשת וירא אודות מעשה השונמית, ששלח אלישע את נעשו ואמר לו 'ושמת משענתי' (מלכים ב' ד כט), וזה לשונו: הענין מבואר, דאלישע היה סבור דיחיה מת בשביל זכות הספקתו, וזה שאמר 'ושמת משענתי על פני הנער', זכות שהשונמית היתה משענת להנביא במעון ומזונות.

אבל אינו כן, רק עיקר תחיית המת היה באמונתה התמימה בהנביא, ובשביל האמונה צדיק יחיה את בנה. לכן על ידי גחזי, שלא האמינה בו, שידעה כמדדשם (ברכות י:) 'הוא קדוש ואין משרתיו קדוש', וכן אמרה 'חי ה' וכ' אם אעזבך' (פסוק ל), לכן לא החיה הנער, אבל אלישע שהאמינה בו הוא החיה הנער. לכן לנסות גודל אמונתה בהנביא אלישע, עשה ה' יתברך שהעלים ממנו, והוא שלח לשאול 'השלום לילד' (פסוק כו), ובכל זאת האמינה בו, ולא נפל מלבבה שום חסרון אמונה בהנביא, כי הבן אשר נתן לה יהיה בן קימא וחיה יחיה, לכן בזכות זה החיה בנה. ולכן לא נאמר 'וישמע ה' בקול אלישע' כמו שכתוב באלהו (מלכים א' יז כב).

(ספיר ויהלום פר' בשלח ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי יקותיאל יהודא טייטלבוים זי"ע אבד"ק סיגעט ובעל ייטב לב ו' אלול תרמ"ג

מחותנו מרן הרה"ק בעל דברי חיים מצאנו זיע"א, ובשנת תרט"ז מילא את מקום אביו בדראהביטש, עד שבשנת תרי"ח עלה על כס הרבנות דעיר הגדולה לאלקים סיגעט יצ"ו, ובמשך כ"ה שנים ישב שם על המנוחה ועל הנחלה כאשר הוא מפקח בעיני פקחא על כל עניני דמתא, גם הרביץ שם תורה לבחורי חמד לאלפים, והתפאר בעצמו לפני מותו שלא יבוש בתלמידיו לא בזה ולא בבא, וכן צוה לרשום על מצבתו, "העמיד תלמידים הגונים וישרים".

בליל שב"ק, ו' אלול תרמ"ג, באמצע תפילת ערבית, באמרו התיבות "על כן ה' אלקינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחוקיך", יצאה נשמתו הטהורה.

הניח אחריו ברכה חיבורים יקרים ונחמדים, הלא המה, ספר "ייטב פנים" על המועדים, "ייטב לב" "רב טוב" עה"ת, וש"ת אבני צדק על ד"ח שו"ע.

הרה"ק רבי יקותיאל יהודא (זלמן לייב) טייטלבוים נולד בשנת תקס"ח לאביו הרה"ק רבי אלעזר ניסן אב"ד דראהביטש, בנו יחידו של הרה"ק בעל הישמח משה זי"ע.

בהיותו כבן עשר שלחו אביו הק' אל זקנו הישמח משה, ועל ברכיו נתחנך ונתעלה, אחר שזקנו הק' לא זו מחבבו, השפיע עליו מחכמתו וקדושתו ומסר לו רוב תורתו, ואמנם זקנו נחשב עליו כרבו המובהק.

כן היה מרבה להסתופף בצל צדיקי הדור הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ והרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב, ולימים אצל השר שלום מבעלזא והרה"ק הדברי חיים מצאנו, ועוד מצדיקי הדור, זי"ע.

כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדיקת רחל ע"ה בת הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי צוק"ל אבד"ק טאלטשאווע בעמח"ס תולדות אדם על סוגיות הש"ס, ועל שולחנו ישב איזה שנים.

בשנת תקצ"ג לפ"ק נתקבל כאב"ד סטראפקוב, וכשנסתלק זקינו הישמח משה בשנת תר"א קבלוהו על מקומו באוהעל, אמנם שם רדפוהו עד חרמה ולא הניחוהו להתנהג במנהגי החסידות עד שהוכרח לעזוב העיר ובשנת תר"ז נתקבל כאב"ד גארליץ בהשתדלות

זקני ה' יחליפו כה'

הרה"ק בעל מהר"ם שיק זי"ע בא מגליל העליון (אויבערלאנד) לחוסט, שהוא בגליל מארמאראש.

פעם אחת היה אצלו תלמיד אחד, ושאל אותו אם הוא שבע רצון מאנשי העיר שהם מגליל אחרת, ענה לו המהר"ם שיק: הכל

זכרון לצדיק

מעשיהם של צדיקים שהללוהו יחולו השבוע

אנשי שלומו אמרו לו, שלחועלת הענין שבא, טוב לו יותר להתפלל בבית המדרש הגדול שבעיר, אבל הוא באחד רצה להתפלל דווקא אצל בן הרב מסיגעט. והחליטו לבקש את הרה"ק מסאטמאר זיע"א שהוא בעצמו ידבר על לבו שיתפלל בבית המדרש הגדול, והרב מסטראפקאב הסכים בתנאי שאת השולחן יערוך דווקא בבית המדרש של הרה"ק מסאטמאר. וכן היה.

בליל שבת קודש היה שם קהל עצום שבאו לכבוד האורח הגדול מסטראפקוב, ובשעת עריכת השולחן כשראה הדברי יואל שרוצה לברך ברכת המזון, הציע לו שיאמר דברי תורה, ולא רצה, באמרו שאביו הרה"ק משינאווא זיע"א לא אמר תורה רק אם גילו לו מן השמים שיאמר כידוע, וצוה לברך ברכת המזון. ושוב בסעודה שניה גם כן הציע לו שיאמר דברי תורה, ולא רצה.

בסעודת רעוא דרעוין ביקשו עוד הפעם שיאמר דברי תורה, ואז אמר הרה"ק מסטראפקוב: אבי הקדוש אמר שאינו אומר תורה רק מה שמשפיעים לו מן השמים, ובזה אפשר לפרש זאת חוקת התורה אשר צוה ה', אם יש ציווי ה', אז 'לאמור', יאמרו תורה, ואם לאו אל יאמרו. ענה לו הרה"ק מסאטמאר ואמר: זקינינו הייטב לב' זיע"א צוה לבנינו ולזרעו אחרינו שיאמרו תורה לישראל, ועל כן לעניות דעתי נראה לפרש באופן אחר, 'אשר צוה ה'', אם יגרום על ידי זה שישמרו ציווי ה', אז 'לאמור', צריך לומר דברי תורה, כי כך מקובלני משם זקינינו מן הייטב לב' זיע"א.

(ספיר ויהלום פר' חוקת ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

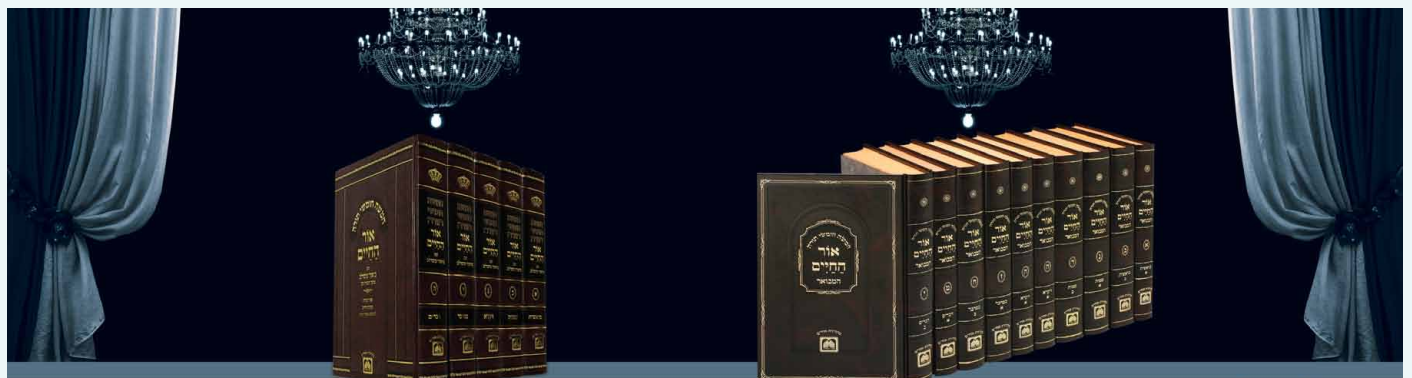
היה כדאי, כי הגעתי להכיר את הרב מסיגעט (בעל ייטב לב), לא ראיתי אדם השלם כמותו, [סלוינט זיך אלץ, ווייל איך האב קענען געלערנט דעם סיגעטער רב, איך האב נאך נישט געזען אזא אדם השלם].

כאשר חלה הרה"ק המהר"ם שיק מחוסט נסע בעל הייטב לב זיע"ל לבקרו, והזכיר הגאון את עצמו לפני הייטב לב' שיתפלל בעדו לרפואה שלימה. שאלו הייטב לב': מה חסר לכם הרב מחוסט. ענה המהר"ם שיק: רק כח. נענה הייטב לב' ואמר: הנה כתיב (ישעי' מ, לא) 'זקוי ה' יחליפו כח', והכוונה, דידוע שיכולים לקנות על ידי חלופין, וכיון שזכה זה נתחייב זה בחלופיו (קידושין כח, א). והנה הקב"ה הוא הנותן ליעף כח, ואנו קונים את הכח מאת השי"ת בקנין חלופין על ידי שאנו נותנים לו את הקיווי והבטחון. וזה שאמר: 'זקוי ה' יחליפו כח', שעל ידי שאנו מקוים ומייחלים לה' הוא מקנה לנו כח בחלופין.

גל' רחשי לב

כך מקובלני משם זקינינו מן הייטב לב

בימים הראשונים כשבת הרה"ק בעל 'דברי יואל' מסאטמאר זיע"א בסאטמאר, בא פעם הרה"ק רבי אברהם שלום האלברשטאם זיע"א מסטראפקוב לשבות בעיר סאטמאר, והפצירו בו החסידים שיבוא להתפלל בבית המדרש דחסידי שבעיר, אבל הוא התעקש להתפלל דווקא אצל בנו של הרה"ק הקדושת יום טוב' זיע"א שנקרא אז 'בן הרב מסיגעט' (הוא הרה"ק מסאטמאר זיע"א) שכבר היה לו בית המדרש בפני עצמו.

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשובח

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משובח שזור באומנות בנות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאד ענין הלמוד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

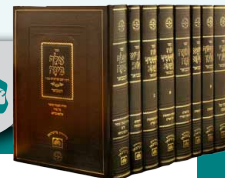
חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

כוחה של ברכה

חבש את כובעו וברך בכוונה גדולה את ברכת 'שנתן מחכמתו לבשר ודם'. הרופא שלא הבין בשפת לשון הקודש, שאל את המתורגמן: מה אבי הילד אמר כעת. נענה האברך המתורגמן והשיב לו, שיש הלכה בתורת היהודים, שכאשר רואים אדם שהוא יחיד בעולם בחכמה מסוימת הרי שצריך להודות לבורא עולם על כך שהעמיד לנו אנשים כאלו. הרופא שמע את הדברים והתרגש מאד. הוא תיכף פנה למזכירתו הרפואית שהייתה עימו ואמר לה: הטיפול של אדם זה לא יהיה כרוך בתשלום כלל, אני אעשה לו הכל בחנם!

סיים רבי אברהם גניחובסקי ואמר: זהו פסוק מפורש בתורה (שמות כ כא) 'בְּכֹל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֹּר אֶת שְׁמִי אֲבֹא אֵלַיךְ וּבִרְכָתִיךָ, כֹּאן מְגַלָּה לָנוּ הַתּוֹרָה שְׂכָאשׁוּר מְזַכֵּרִים אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַקֹּב"ה בְּכוֹנֶה זֶה מְבִיא בְרָכָה וְעִשְׂרוֹת (אֵגֶן הַסֵּהר' ח"ב עמוד 71).

על הפסוק (דברים יא כז): 'אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, מִפְּרֵשׁ הַרְה"ק הָאֲבִיר יַעֲקֹב זִע"א בִּסְפָרוֹ 'פְּתוּחֵי חוֹתֵם' שֶׁבָּא הַפְּסוֹק כֹּאן לְרַמֵּז עַל עֲנִיֵּן הַבְּרָכָה שֶׁאֵינוּ מְבָרְכִים, שִׁישׁ לָאָדָם לְהַשִּׁיב אֶת דַּעְתּוֹ לְכוּן הֵיטֵב בְּבְרָכָה וְכִי יִהְיֶה פִּיּוֹ וְלִבּוֹ שׁוּוִים, שֶׁכֵּן הַבְּרָכָה, בִּפְרֵט כִּשְׁהֵם נִאֲמָרוּת בְּכוֹנֶה, הֵם דְּבַר גָּדוֹל מְאֹד וּפּוֹעֲלִים פְּעוּלוֹת עֲצוּמוֹת בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים. וְכִבְר מִלְּשׁוֹן הַבְּרָכָה נִיכְרָת מַעֲלַת הַבְּרָכָה, שֶׁהֵם פּוֹתָחִים בְּלִשׁוֹן נֹכַח 'בְּרוּךְ אַתָּה ה', וּמִמְשִׁיכִים בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוּוּנוּ, וְיֵשׁ עַל הָאָדָם לְתַת דַּעְתּוֹ וְלִבּוֹ עַל זֶה.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

באחד השיעורים סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, כשהוא מציין ואומר שאת הסיפור זה הוא שמע מבעל העובדא בעצמו, שבדידיה הוה עובדא: ילד צעיר שלא חש בטוב הובהל אל רופא שבדק אותו וגילה לחרדתו שהילד חולה במחלה נדירה ביותר.

לאחר התייעצות עם טובי המומחים והעסקנים הרפואיים הגיעו למסקנה שהטיפול הראוי והנדרש להצלת חיי הילד יכול להיעשות בצורה המיטבית ביותר דווקא במדינה רחוקה בחוץ לארץ ששם יש רופא יחיד בעולם שמתמחה בבעיה זו היטב והוא יוכל לעזור לו, ולכן יש להטיס את הילד עם מלווה באופן בהול לפני שיהיה מאוחר מדי.

כמובן שהעלות של טיפול זה הייתה כרוכה בסכום עתק שלהורים לא היה, גם העסקנים בארץ לא הצליחו לגייס את הסכום הנדרש והיה צריך לערב בכך עסקנים בחוץ לארץ שעמלו שם לגייס את הסכום הנצרך. היות וכאמור היה מדובר בסכום ענק, החליטו העסקנים שתחילה ייצא הילד יחד עם הוריו לטיפול, ותוך כדי הטיפול ימשיכו ויגייסו את הכסף.

בינתיים התברר גם שהיות והילד ומשפחתו אינם דוברי אנגלית, לפיכך יש להטיס יחד עימם גם אברך שהוא ישמש כמתורגמן בינם לבין צוות הרופאים ויסייע להם בכל השלבים שם. אחר נסיעה ארוכה, בהגיעם לבית החולים, היות והרופא ידע שהילד ומשפחתו עומדים להגיע, הוא ירד לקומה הראשונה עם הפמליה שלו בכדי לקבל את פניהם.

והנה האברך בראותו את הרופא מתקרב אליו, תיכף

שיש לאדם להשים
את דעתו לכוון
היטב בברכה
וכך יהיו פיו
ולבו שווים, שכן
הברכות, בפרט
כשהם נאמרות
בכוונה, הם דבר
גדול מאוד ופועלים
פעולות עצומות
בעולמות העליונים.
וכבר מלשון
הברכה ניכרת
מעלת הברכה,
שהם פותחים
בלשון נוכח 'ברוך
אתה ה', וממשיכים
בלשון נסתר 'אשר
קדשנו במצוותיו
וצונו', ויש על
האדם לתת דעתו
ולבו על זה

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

לרגל יומא
דהילולא רבא של
רבינו בעל אור
החיים הקדוש

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66